

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ทักษะการสื่อสารและกลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด” มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้นำเยาวชนในการป้องกันยาเสพติด
2. ศึกษาวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของผู้นำเยาวชนในการป้องกันยาเสพติด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มกับผู้นำเยาวชนชุดอบรม 6 คน และกับกลุ่มเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม 26 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน ประกอบกับการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในการจัดสัมมนาอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำค่ายผู้นำเยาวชนสำนักรักษ์แผ่นดินทอง นอกจากนี้ยังมีการสังเกตบริบทแวดล้อมของผู้ให้การสัมภาษณ์ ได้แก่ บุคลิกภาพ กิริยาท่าทาง น้ำเสียง สายตา ความสนใจ และความร่วมมือในกระบวนการอบรมและการตอบคำถาม โดยการนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ทักษะการสื่อสารของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด

ส่วนที่ 2 กลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด

ส่วนที่ 1 ทักษะการสื่อสารของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด

การเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้ ได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้กรอบแนวคิดเรื่อง ทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ และทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบสนทนากับกลุ่มผู้นำเยาวชนชุดอบรมและเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การวิจัยนี้แบ่งพิจารณาทักษะการสื่อสารในรูปแบบการสื่อสารอยู่ 2 ทักษะหลัก คือ

- 1) ทักษะการสื่อสารโดยแบบใช้วัจนภาษา
- 2) ทักษะการสื่อสารโดยแบบใช้อวัจนภาษา

1. ทักษะการสื่อสารโดยใช้วัจนภาษา

1.1 แบบสนทนา

ลักษณะการใช้วัจนภาษาที่ผู้นำเยาวชนใช้ในการสื่อสารอบรมเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติดนั้นยึดแนวทางการสื่อสารด้วย การสนทนา โดยผู้นำเยาวชนชุดอบรมเป็นฝ่ายถามนำเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมเข้าสู่ความเข้าใจของเนื้อหาด้านการป้องกันยาเสพติดและการพัฒนาความเป็นผู้นำ ใช้คำพูดแบบปัญญาชน และเป็นกันเอง น้ำเสียงที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมพูดกับเยาวชนเป็นการพูดที่สุภาพ ไม่หยาบคาย เป็นกันเอง ถามให้คิด เพื่อเยาวชนจะได้คิดเองและเกิดการโต้ตอบเกิดเป็นบทสนทนา ลักษณะเป็นการตั้งคำถามจนให้เกิดความเข้าใจแล้วรู้จักนำไปปฏิบัติได้ บางครั้งการสนทนาในลักษณะตั้งคำถามนี้ ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีการใช้คำพูดที่แฝงด้วยคำหยอกล้อ การพูดหยอกล้อกับเยาวชนเพื่อทำให้เยาวชนเกิดความผ่อนคลายสามารถทำความเข้าใจกับแนวทางปฏิบัติได้ง่ายขึ้น การตั้งคำถามที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมใช้ในการอบรมนี้ ถือเป็นการใช้วัจนภาษาศิลปะรูปแบบหนึ่งที่ผู้นำเยาวชนใช้สื่อสารกับเยาวชนอยู่เกือบตลอดเวลา เป็นวิธีการที่ทำขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจกับเยาวชน อบรมสั่งสอนให้เยาวชนเป็นคนดี อบรมให้ความรู้ ให้มีสติ อีกทั้งยังเป็นการให้ความแก่เยาวชน เพิ่มเติมในสิ่งที่เยาวชนไม่รู้เข้าไปเพื่อให้เยาวชนได้รับข้อมูลข่าวสาร และเป็น การชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้เยาวชนด้วย รูปแบบการตั้งสอนแยกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

การตั้งสอนโดยตรง มีการใช้ในช่วงเวลาที่ให้เยาวชนพัก ให้ได้มีการพูดคุยกับผู้นำเยาวชนชุดอบรม บางครั้งเขานำเรื่องการเรียน เรื่องครอบครัว เรื่องปัญหาในการทำกิจกรรมในโรงเรียนมาปรึกษาแล้วก็รับฟังคำตอบซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการตั้งสอนจากผู้นำเยาวชนชุดอบรม ลักษณะคำตั้งสอนที่ใช้มีหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นการเคารพระดมการณที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมเคยผ่านมาถ่ายทอดให้เยาวชนรับฟังเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่เยาวชนคิดอยู่ สิ่งที่เยาวชนเป็นอยู่ ในการตั้งสอนนั้นบรรยากาศเป็นเหมือนการสนทนาพูดคุยอย่างมีหลักการ

การตั้งสอนโดยอ้อม นอกจากการตั้งสอนโดยตรงแล้ว ยังมีการตั้งสอนโดยอ้อมอีกด้วย คือ การแทรกคำสอน คำเตือนสติในหลายๆ ในการตั้งสอนจะเป็นไปในลักษณะที่ค่อยๆ ซ้ำไปจะไม่บอกโดยตรง ซ้ำแนะเฉยๆ พอให้จับทางได้ และบอกไว้เป็นปริศนาให้ใคร่ครวญอยู่ตลอด มีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของเยาวชน

1.2 แบบบรรยาย

เป็นวิธีการสอนหลักที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมใช้ในการอบรมครั้งนี้ โดยมีหัวหน้าชุดอบรมเตรียมเนื้อหาที่จะทำการอบรมและทำการคิด วางนโยบาย วางแบบแผน และนำมากระจายให้กับผู้นำเยาวชนคนอื่นๆ จัดให้มีคนรับผิดชอบ ทำเป็นลำดับขั้นมีขั้นตอนที่ทางผู้นำเยาวชนเป็นผู้กำหนด รูปแบบการทำงานเป็นแบบที่เรียกว่า Cyclic Order

Cyclic Order คือการให้ผู้นำเยาวชนชุดอบรมหมุนเวียนผลัดกันมาอบรม โดยมีทั้งผู้นำเยาวชนรุ่นพี่ที่เรียกว่า "พี่บ้าน" ที่ต้องอยู่กับเยาวชนตลอดการอบรม มีการเล่นเกมต่างๆ สลับกับการอบรมเพื่อให้การอบรมไม่ซ้ำซาก ไม่เกิดความน่าเบื่อหน่าย

รูปแบบการทำงานของผู้นำเยาวชนชุดอบรมนี้ ยึดหลักที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของประธานชุดอบรมและมีการทำงานกันเป็นระบบตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีประธานชุดอบรมเป็นผู้วางนโยบาย วางรูปแบบ กำหนดแผนและลูกทีมปฏิบัติตาม โดยทั้งชุดการอบรมจะต้องมีความคิดอันเดียวกัน เพื่อให้การอบรมมีเป้าหมายร่วมกันว่าจะต้องเกิดความสำเร็จให้มากที่สุดบนรากฐานของการกระทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

การจัดทำหลักสูตรการอบรมเป็นการประยุกต์มาจากหลายๆ หลักสูตร โดยนำเอาจุดเด่น จุดที่วิเคราะห์แล้วว่าเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมาประยุกต์เข้าด้วยกัน สามารถปรับเปลี่ยนแผนได้ เพราะเป็นการอบรมที่ไม่สามารถทำตามตำราได้อย่างแน่นอน ต้องหาทางแก้ไข เกิดปัญหาแบบวันต่อวัน และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หาเทคนิคที่ดีขึ้น

1.3 แบบตอบปัญหา

ในระหว่างหรือหลังจากรายการอบรม ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีช่วงเวลาซึ่งเป็นคำถาม-ตอบ เป็นช่วงที่มีการปูพื้นความรู้ความเข้าใจแล้วเมื่อมีประเด็นปัญหาที่ติดค้างความเข้าใจอยู่ หรือเป็นกรณีศึกษา ก็สามารถเปิดคำถามได้ เป็นช่วงสำหรับหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม สำหรับคำตอบถ้าได้รู้ถึงความคิดความเข้าใจของผู้ถามว่าเขาต้องการหรือมีวัตถุประสงค์อย่างไร ในการถาม ก็จะสามารถกล่าวแก้หรือตอบปัญหาได้ตรงจุด ทำให้การสนทนาเกิดผลและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำตอบที่ให้ถ้าเป็นด้วยเรื่องข้อเท็จจริงเช่นข้อมูลว่าด้วยเรื่องยาเสพติดก็จะตอบตามเนื้อหา ข้อมูลที่มีอยู่เป็นลักษณะพันธธุก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ ดี-ไม่ดี มีข้อมูลอ้างอิงคำตอบที่ได้ให้กับเยาวชนผู้เข้าอบรม แต่ในบางเรื่องเช่นในทางปฏิบัติ หรือเชิงเทคนิค หรือการนำเสนอความคิดเห็นก็จะไม่ได้เป็นการพันธคำตอบแต่จะเป็นการถามกลับเพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ หรือความต้องการที่แท้จริงของผู้ถามเพื่อจะได้ตอบคำถามได้ตรงประเด็นมากขึ้นแต่ส่วนมากจะเป็นการให้คำตอบเชิงข้อมูลบวกกับนำเสนอสิ่งที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมคิดหรือเห็นว่าควรเป็นอย่างไรด้วยเหตุผลอะไร แล้วให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมคิดซึ่งนำหน้าตนเองเพื่อให้ได้เป็นคำตอบสุดท้ายของแต่ละคนเอง

1.4 แบบวางกฎ ดอกย้าอุดมการณ์

เป็นการชี้แจงถึงความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งจะสอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือเป็นการบรรยายอุดมการณ์ที่ยึดถือไว้เพื่อการพัฒนา เป็นการตอกย้ำถึงผลดีถ้าปฏิบัติและผลเสียถ้าปฏิบัติ

จะไม่ได้เป็นการบังคับ ในการอบรมนั้น ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีความมุ่งมั่น ตั้งใจอย่างเห็นได้ชัดในความต้องการที่จะปลูกฝังอุดมการณ์แห่งนักพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม เยาวชนจะเห็นถึงความตั้งใจจริงและความจริงใจที่ต้องการจะถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่มีทั้งหมดให้เยาวชนรับกลับไปพัฒนาในท้องถิ่นของตัวเอง สร้างเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดให้เกิดขึ้นให้ได้ ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนา ความจริงใจและกำลังใจที่มีให้แก่เยาวชนจะไม่แสดงอารมณ์อ่อนไหวทางจิตใจ หรือย่อท้อให้เยาวชนเห็นเพราะอาจส่งผลให้กระบวนการอบรมล้มเหลวได้

1.5 แบบปฏิบัติกิจกรรม ในการสื่อสารกับเยาวชนโดยเฉพาะการสื่อสารผ่านรูปแบบการทำกิจกรรมเป็นรูปแบบการนำเสนอความบันเทิงให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมไม่รู้สึกรู้สีก่กับ การอบรมมากและยังได้เนื้อหาที่สอดแทรกในการนำเสนอผ่านกิจกรรมให้ง่ายต่อการจดจำ ทำกิจกรรมเป็นการดึงความสนใจให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้สึกสนุกสนาน ผ่อนคลายหลังจากที่ทำการอบรมแบบบรรยายจนเครียดแล้ว จะจัดเป็นช่วงสำหรับสลับสับเปลี่ยนกับการอบรมแบบปกติ เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการอบรม

การนำเสนอเนื้อหาสาระสอดแทรกกับการทำกิจกรรมทำให้เยาวชนสามารถจดจำเนื้อหาได้ง่ายและได้นาน เป็นการอบรมที่ง่าย และสนุก เป็นลักษณะการเปิดโอกาสให้มีการฝึกปฏิบัติจริงบ้าง เห็นข้อมูลที่แท้จริงแล้วนำเสนอแบบเปรียบเทียบการกระทำ เป็นการจัดเกมที่ให้เนื้อหาเป็นการเตือนสติและแง่คิดในการป้องกันยาเสพติด ให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติด

2. ทักษะการสื่อสารโดยใช้อวัจนภาษา

การสื่อสารโดยใช้คำพูดหรือภาษาเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้อวัจนภาษาในการอบรมเป็นการอบรมผ่านสัญลักษณ์ซึ่งคือทำให้ดู และให้ปฏิบัติตาม ซึ่งคือการกระทำของผู้นำเยาวชนชุดอบรมและการกระทำของผู้เข้ารับการอบรมเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการปฏิบัติตาม โดยการวิจัยนี้ได้แบ่งการใช้อวัจนภาษาเป็น 2 รูปแบบดังนี้

2.1 แบบการแสดงออกโดยใช้ภาษากาย

นอกจากจะใช้เป็นคำพูดแล้ว ผู้นำเยาวชนชุดอบรมยังใช้วิธีการสื่อสารด้วยสายตาให้เยาวชนรู้ว่าตอนนี้ควรปฏิบัติอย่างไร หรือในกรณีที่เยาวชนทำผิดหรือเริ่มไม่เป็นระเบียบวินัยมาก ๆ ก็มิได้ดูด่าว่ากล่าวทุกครั้งไป แต่จะทำหน้าตาเข้ม ไม่นยิ้มหรือทำหน้าตาให้เครียดเข้าไป คือเอาใบหน้าหรือสายตาในการสื่อสารแทน เยาวชนก็จะสังเกตเห็นแล้วเกิดความเกรงใจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคืออยู่ในระเบียบวินัยหรือตั้งใจการอบรมมากขึ้น การใช้ท่วงที ลักษณะท่าทาง

อ่อนโยน สุภาพ จริงใจ เสียสละ ตรงต่อเวลา ลักษณะท่าทางของผู้นำเยาวชนมีการกระทำที่มีคุณธรรมอยู่ในใจให้เยาวชนเห็น รวมถึงการแต่งกาย การวางตัว บุคลิกลักษณะ การแสดงตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่เยาวชน เช่น การตรงต่อเวลา ความไม่ติดใจ สัญชาติญาณของการเป็นผู้นำ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นการใช้อัจฉนาภาษาอีกลักษณะหนึ่งซึ่งช่วยในการสร้างความเชื่อถือ สร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้นำเยาวชนชุดอบรมเป็นอย่างดี

2.2 แบบการเจียบ เป็นทักษะการสื่อสารโดยใช้วจนภาษาอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมใช้ในการสั่งสอน คือ จะไม่มีการพูดเลย โดยปล่อยเวลาของความเจียบสัจด์ และความเมตตาของผู้นำเยาวชนชุดอบรมทำให้เยาวชนเรียนรู้ด้วยตัวเองว่าควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสมในสถานการณ์นั้น ๆ

ทักษะการสื่อสารภายใต้กรอบทฤษฎีเรื่องการสื่อสารระหว่างบุคคล พบว่า เครื่องมือหลักของการอบรมนี้คือ "สื่อบุคคล" หรือ "ผู้นำเยาวชนชุดอบรม" ที่เป็น "ผู้ส่งสาร" และทักษะในการสื่อสารที่ใช้ในการอบรมนี้ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นซึ่งใช้เพื่อการสื่อสารกับ "เยาวชน" ซึ่งเป็น "ผู้รับสาร" มากที่สุด คือ "คำพูด" หรือภาษาพูดซึ่งก็คือวจนภาษา เครื่องมือรองลงมาที่ใช้ในการทำการสื่อสารคือ "ภาษาท่าทาง" หรือวจนภาษา โดยในขณะที่ทำการสื่อสารระหว่างบุคคล ผู้นำเยาวชนชุดอบรมใช้เครื่องมือทั้ง 2 ประเภททางการสื่อสารระหว่างบุคคลใน 2 ลักษณะคือ

1 การสื่อสารระหว่างบุคคล สามารถแบ่งลักษณะการสื่อสารระหว่างบุคคลได้เป็น 2 แบบดังนี้

1.1 การสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างเป็นทางการ การสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างเป็นทางการจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่การเริ่มต้นกระบวนการอบรมควบคู่ไปกับการสื่อสารที่เป็นทางการ การสื่อสารแบบตัวต่อตัวระหว่างผู้นำเยาวชนชุดอบรมกับเยาวชนเกิดขึ้นได้มากที่สุดในขณะที่ทำการสื่อสารภายใต้การอยู่เป็นกลุ่มใหญ่

1.2 การสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ การสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการจะเกิดขึ้นหลังจากกระบวนการอบรมได้เริ่มต้นผ่านไปแล้ว ในกิจกรรมนี้เครื่องมือในการสื่อสารที่ใช้ผสมผสานกันทั้ง "คำพูด" และ "สีหน้า" "แววตา" "น้ำเสียง" ที่แสดงออกมาให้เยาวชนเห็นถึงความเปิดเผยตัวเป็นกันเองของผู้นำเยาวชนชุดอบรม เพื่อให้เยาวชนรู้สึกผ่อนคลายและกล้าที่จะเปิดเผยตัวตนของเยาวชนออกมา ภายหลังจากการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการครั้งแรกเกิดขึ้นการสื่อสารลักษณะนี้ได้เกิดขึ้นอีกเป็นระยะ ๆ ระหว่างการอบรม ตามแผนการการอบรมและตามหัวเรื่องที่ผู้นำเยาวชนชุดการอบรมวางไว้ว่าเป็นช่วงที่สามารถทำการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการกับเยาวชนได้โดยไม่เสียระบบ

2 การสื่อสารกลุ่มใหญ่ (Large Group Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคนจำนวนซึ่งอยู่ในที่เดียวกันมีคนจำนวนมากเข้าร่วมกิจกรรมสื่อสารทำให้ขาดลักษณะของการสื่อสารแบบบุคคลต่อไป บางกรณีต้องใช้สื่ออื่นเข้าช่วยโดยที่มีเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเช่นเดียวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล คือ มีการใช้วีดิทัศน์และวีดิทัศน์และอวีดิทัศน์เป็นหลัก การสื่อสารในการสื่อสารกลุ่มใหญ่ ก็ยังจำแนกได้ในลักษณะเดียวกันกับการสื่อสารระหว่างบุคคลคือ

2.1 การสื่อสารกลุ่มใหญ่อย่างเป็นทางการ การสื่อสารลักษณะนี้เกิดขึ้นตั้งแต่ที่ผู้นำเยาวชนชนชุดอบรมกับเยาวชนได้พบกันหลังจากที่เท่าก้าวแรกของเยาวชนเหยียบสู่พื้นของสถานการอบรม นับตั้งแต่เริ่มกิจกรรมการรายงานตัว การปฐมนิเทศ การเข้าร่วมพิธีเปิด ตลอดจนถึงการละลายพฤติกรรมและการอบรมบรรยาย ในกิจกรรมทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ผู้นำเยาวชนชุดอบรมทำการสื่อสารกับเยาวชนในลักษณะ "กลุ่ม"

2.2 การสื่อสารกลุ่มใหญ่อย่างไม่เป็นทางการ ในช่วงกิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ รวมถึงการบรรยายซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีการสื่อสารทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการผสมผสานกันไป

วิธีการสื่อสารในรูปแบบนี้ยังคงใช้สื่อ "คำพูด" และ "ภาษาท่าทาง" เป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารโดยคำพูดและท่าทางที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมแสดงออกมีความแตกต่างจากการสื่อสารในลักษณะที่เป็นทางการ คือ เป็นคำพูดที่แทรกอารมณ์ขัน มีเสียงหัวเราะ ภาษาที่ใช้เป็นภาษาที่ง่าย

วิจัยส่วนที่ 2 : กลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด

การอบรมจะเป็นการให้ข่าวสารข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยรูปแบบที่หลากหลาย การบรรยายก็เป็นคือรูปแบบในการใช้เพื่อการป้องกันยาเสพติด แม้ว่าการบรรยายจะมีวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจได้ยาก แต่ก็ยังเป็นวิธีการที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจ ดังนั้นผู้นำเยาวชนชุดอบรมจึงต้องสรรหาลูกเล่นลูกฮา กลเม็ดเด็ดพรายในการดึงดูดความสนใจของผู้ฟังให้มากที่สุด ขณะเดียวกันก็มิได้ทำให้เนื้อหาสาระเรื่องยาเสพติดลดน้อยลงไปแต่อย่างใด การอบรมนี้มีการใช้กลวิธีการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อโน้มน้าวใจให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้อย่างเต็มที่ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่ากลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจมีดังนี้

1 การยกอุทาหรณ์ การเล่าเรื่องประกอบ และการสาธิตของจริง

การยกอุทาหรณ์ และการเล่าเรื่องประกอบ เป็นกลวิธีการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมได้นำมาใช้เพื่อยืนยัน และสร้างความหนักแน่นในข้อมูลด้านข้อเท็จจริงเพื่อโน้มน้าวใจให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมเห็นและเข้าใจอย่างเดียวกันกับผู้นำเยาวชนชุดอบรม ในการอบรม เยาวชนชุดอบรมจะต้องมีการใช้เหตุและผลอธิบาย บรรยาย สันทนากับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม เพราะเยาวชนมีการศึกษาที่ดี และอาจเป็นเพราะเยาวชนส่วนใหญ่เรียนอยู่ในสาขาวิทยาศาสตร์ ถูกสอนให้คิดเป็นอย่างผู้ที่มีเหตุมีผลอยู่แล้ว ดังนั้นซึ่งกลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจที่ดีวิธีหนึ่ง ที่เป็นการกระตุ้นให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมเกิดความเชื่อ แล้วตัดสินใจลงมือปฏิบัติในอนาคต คือการให้พบกับของจริง ปฏิบัติจริง เรียนรู้จากความจริง จะทำให้เยาวชนเข้าใจจริงๆ ว่าทำไมเนื้อหาเหล่านั้นจึงจำเป็นที่พวกเขาต้องอบรม แม่นยำ ชัดเจนและง่ายต่อการจดจำ

2 การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา

เป็นการให้การอบรมโดยช่วยให้เรื่องที่ดีซึ่ง ยากต่อความเข้าใจ ให้ปรากฏความหมายเด่นชัด เข้าใจง่าย โดยเฉพาะมักใช้ในการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม เปรียบเทียบให้เห็นชัดด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือแม้เปรียบเทียบที่เป็นรูปธรรมด้วยข้ออุปมาแบบรูปธรรมก็ช่วยให้ความหนักแน่นเข้า จากการวิจัยพบว่า การพูดให้ฟังของเยาวชนชุดอบรมโดยส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ภาษาสัญลักษณ์ในลักษณะของการเปรียบเทียบแบบอุปมา อุปไมย (Metaphor) โดยการหาลักษณะร่วมของของสองสิ่ง ซึ่งสิ่งแรกเป็นสิ่งที่เยาวชนทั่วไปรู้จักความหมายอยู่แล้ว มาเปรียบเทียบกับสิ่งที่สองที่เยาวชนยังไม่รู้จักดี โดยอาศัยตัวแรก เยาวชนก็จะรู้จักความหมาย

3 การใช้อุปกรณ์การสอน

เนื่องด้วยว่าปัจจุบันเป็นสมัยแห่งเทคโนโลยี เป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งมีวิวัฒนาการของเครื่องอำนวยความสะดวกในการอบรมมากขึ้น จากการวิจัยพบว่าการอบรมนี้มีลักษณะการโน้มน้าวใจทางด้านอารมณ์ของเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมโดยใช้สื่อภาพและเสียงในการนำเสนอเนื้อหาการอบรม มีการนำเอาอุปกรณ์สารสนเทศ มาใช้เพื่อการนำเสนอที่ดึงดูดและน่าสนใจมากขึ้น โดยสื่อภาพและเสียงมีการใช้พาวเวอร์พอยต์ในการนำเสนอข้อมูล การใช้วีดิทัศน์ฉายภาพประกอบการใส่เสียงจริงและเพลงประกอบ มีการนำตัวอย่างหรือประสบการณ์ที่ถ่ายทำเพื่อใช้ในการอบรมมาแสดงซึ่งเป็นการโน้มน้าวให้เห็นจริง

4 การทำเป็นตัวอย่าง

เป็นวิธีการอบรมที่ดีที่สุดโดยไม่ต้องกล่าวด้วยวาจา แต่เป็นการสาธิตให้ดู ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะกระทำตนเป็นตัวอย่างด้วยการเป็นผู้นำที่ดีและมีการดำเนินชีวิตที่เป็นต้นแบบด้านการทำงานพัฒนาและการป้องกันยาเสพติด สามารถถือว่าการทักษะการสื่อสารแบบอวัจนภาษาได้อีกแบบหนึ่งซึ่งก็คือการแสดงพฤติกรรมให้เป็นต้นแบบของผู้นำเยาวชนชุดอบรมเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมสอนโดยการพูด และจากการกระทำให้ดูด้วย เป็นการใช้อวัจนภาษาอีกลักษณะหนึ่งซึ่งช่วยในการสร้างความเชื่อคือ สร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้นำเยาวชนชุดอบรมเป็นอย่างดี

5 การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่

เป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาบวกกับปฏิภาณไหวพริบ การเลือกใช้รหัสของสาร คำควรใช้สารประเภทใดประเภทใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในการอบรมแต่ละขณะ โดยรหัสของสารที่เป็นภาษาพูดและเขียนจะถูกนำมาใช้เมื่ออยู่ในช่วงกิจกรรมที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมต้องทำการบรรยายหรือชี้แจงในหัวข้อต่างๆ สำหรับการบรรยายเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีการสื่อสารกลุ่มใหญ่เป็นอย่างเป็นทางการ โดยผู้นำเยาวชนชุดอบรมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระสู่เยาวชนโดยผ่านสื่อ "คำพูด" เป็นหลัก โดยมีการใช้ลีลาท่าทาง น้ำเสียง ที่สอดคล้องกับอารมณ์ของเนื้อเรื่องที่บรรยาย นอกจากนั้นยังนำสื่อการบรรยายทำให้สามารถดึงดูดความสนใจของเยาวชนได้เป็นสื่อเทคโนโลยีทันสมัย มีภาพเคลื่อนไหว สี เสียง มาประกอบการบรรยายทำให้สามารถดึงดูดความสนใจของเยาวชนได้เป็นอย่างดี อธิบายให้เยาวชนเกิดการรับรู้ความหมายของคำศัพท์เหล่านั้นให้ถูกต้อง และเกิดความเข้าใจตรงกัน มีการใช้ศัพท์ คำพูดต่างๆ ด้วยภาษาที่เป็นวัยรุ่นร่วมสมัย เป็นการใช้ภาษาที่เป็น "emic" นั้นนอกจากจะทำให้เยาวชนเกิดความเข้าใจและสนใจในเนื้อหาสาระที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมถ่ายทอดอย่างดีแล้ว ยังเป็นการสร้าง "ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน" ด้วยการพูดภาษาอีสาน

6 อุปมาเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล

การเลือกคน และการปฏิบัติเป็นรายบุคคลเป็นอุปมาสำคัญในการทำการอบรมด้านการป้องกันยาเสพติด เป็นที่ยอมรับกันดีว่าการอบรมเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องของปัญหาและการป้องกันยาเสพติด ซึ่งเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจริงจัง มักจะขาดความน่าสนใจในการอบรม เนื่องด้วยผู้นำเยาวชนชุดอบรมมีความสัมพันธ์กับเยาวชนผู้เข้าอบรมในระดับดี ทำให้รู้ถึงบุคลิกของเยาวชนที่เข้ารับการอบรมพอสมควรว่าใครคือหัวโจก หรือเป็นแกนนำของแต่ละโรงเรียน จึงมีการคัดเลือกขึ้นมาอย่างไม่เป็นทางการโดยการสังเกตแล้วให้การปฏิบัติพิเศษกว่าเยาวชนคนอื่นๆ มีการปลุกฝังแนวความคิดที่

พัฒนาและอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม ปลุกฝังความตระหนักได้ถึงพิษภัยของยาเสพติด และโทษของยาเสพติด ด้วยคุณสมบัติความเป็นผู้นำของเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมที่มีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการอบรมดีมากจึงได้รับคัดเลือกอย่างไม่เป็นทางการให้เป็นตัวเอกในการสื่อสาร (Key Performance) เพื่อช่วยเพิ่มสีสันและสามารถดึงดูดความสนใจรวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ประทับใจให้กับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม

7 การรู้จักจังหวะและโอกาส เมื่อยังไม่ถึงจังหวะยังไม่เป็นโอกาส

ต้องมีความอดทนไม่ชิงหักหาญหรือตั้งต้นทำ แต่ก็ต้องตื่นตัวอยู่เสมอ เมื่อถึงจังหวะหรือเป็นโอกาสก็ต้องมีความฉับไวที่จะจับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม่ปล่อยให้ผ่านเลยไปเสียเปล่า แม้ในการอบรมกับเยาวชนกลุ่มใหญ่ ผู้นำเยาวชนชุดอบรมก็จะดูจังหวะและโอกาสด้วย การจัดรูปแบบการอบรมทั้งในส่วนของบรรยายและการทำกิจกรรม ผู้นำเยาวชนชุดอบรมนี้ในส่วนของเนื้อหาจะเน้นเรื่องจังหวะในการดำเนินการบรรยาย ช่วงเวลา ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการอบรม ส่วนตัวผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีความเข้าใจและตระหนักถึงเวลาความเหมาะสมในการดำเนินการอบรมอยู่แล้ว โดยทุกคนถือหลักที่ว่า "งานเป็นงาน เล่นเป็นเล่น"

8 ความยืดหยุ่นในการใช้ชีวิต

ในการอบรมนั้น ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีความมุ่งมั่น ตั้งใจอย่างเห็นได้ชัดในความต้องการที่จะปลุกฝังอุดมการณ์แห่งนักพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม เยาวชนจะเห็นถึงความตั้งใจจริงและความจริงใจที่ต้องการจะถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่มีทั้งหมดให้เยาวชนรับกลับไปพัฒนาในท้องถิ่นของตัวเอง แต่ในการอบรมที่มีประสิทธิภาพ สิ่งหนึ่งที่ควรยึดเป็นหลักอีกประการหนึ่งคือการรู้จักยืดหยุ่นซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งในการอบรม โดยสามารถจำแนกคุณสมบัติในเรื่องของ ความยืดหยุ่นได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1 ความยืดหยุ่นต่อรุ่นพี่ คือผู้นำเยาวชนชุดอบรมสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ บางช่วงเวลาอาจจะมีท่าทีเด็ดขาดจริงจัง บางช่วงก็พลิกกลับกลายเป็นผู้มีอารมณ์ดีพูดคุยสนุกสนานผ่อนคลาย

2 ความยืดหยุ่นในแผนการอบรมทักษะ คือผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีการพูดคุยปรับแผนการอบรมทุกระยะ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปก็มีความยืดหยุ่นในแผนการอบรมได้ โดยในการปรับแผนการอบรมนี้จะมีประธานชุดอบรมเป็นผู้ทำหน้าที่คอยควบคุมทั้งการ "ปรับเปลี่ยน" และ "ปรับระดับ" ซึ่งเป็นลักษณะของความไม่แน่นอนในการการอบรมสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 การปรับเปลี่ยน ดังที่กล่าวแล้วว่าในการอบรมนั้นผู้นำเยาวชนชุดอบรมได้มีการวางแผนตารางการอบรมได้ครบถ้วนตลอดเวลา

2.2 การปรับระดับ ระดับในที่นี้หมายถึงระดับความรู้ ความเข้มข้นของการอบรม ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจให้มีการปรับระดับการอบรม คือประธานชุดอบรมเพียงผู้เดียวโดยใช้ข้อมูลของเยาวชนที่ได้รับจากการสังเกตในด้านของความตั้งใจความสนใจ ความใส่ใจ ในการอบรมตลอดจน ท่าที พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของเยาวชนเป็นเกณฑ์ในการปรับระดับการให้เนื้อหาความรู้ในการอบรม

9 การลงโทษและการให้รางวัล

ในการร่วมทำการอบรม ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีการใช้คำชมเชยบ้างเป็นไปในรูปของการยอมรับความดี ความสามารถของบุคคลผู้นั้น กล่าวชมให้เขามั่นใจในการทำสิ่งที่ดีงามแต่ต้องไม่ก่อให้เกิดการเปรียบเทียบชมคนอื่นลงไป โดยจากการลงภาคสนามและการสัมภาษณ์ผู้นำเยาวชนชุดอบรมวิเคราะห์ได้ว่า การให้รางวัลจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบหลัก คือ

1 การพูดชม การพูดชมเพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ดีขึ้น และทำให้เยาวชนเกิดแรงฮึดที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ ต่อไป

2 การพูดให้กำลังใจ นอกจากการพูดชมแล้ว การให้รางวัลอีกอย่างหนึ่งคือการพูดให้กำลังใจ เมื่อเยาวชนเกิดความท้อแท้ในระหว่างการอบรม ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะพูดส่งเสริมกำลังใจ ผสานกับการพูดกระตุ้นและการโน้มน้ำหนักให้เยาวชนเกิดแรงใจในการอบรมต่อไป มีจิตใจที่มุ่งมั่นมากขึ้น

3 การคลายความสงสัย หรือการเฉลยคำตอบให้เยาวชนก็เป็นการให้รางวัลโดยใช้คำพูดอีกรูปแบบหนึ่ง ทำให้เยาวชนที่เกิดข้อข้องใจในการปฏิบัติการการอบรมหรือการดำเนินชีวิตในระหว่างการอบรมได้รับทราบข้อมูลและเหตุผลต่างๆ ที่ตนยังไม่เข้าใจได้มากขึ้น

10 กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ย่อมต้องอาศัยปฏิภาณ คือความสามารถในการประยุกต์หลัก วิธีการ และกลวิธีต่างๆ มาใช้ให้เหมาะสม เป็นเรื่องเฉพาะครั้งเฉพาะคราวไป ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำเยาวชนชุดอบรมมีการใช้ทักษะและเทคนิคการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบในการอบรม โดยมีการ “วางแผนการการอบรม” ไว้ล่วงหน้า และมีการ “ทำงานเป็นขั้นเป็นตอนตามแผนงานที่วางไว้” โดย “มีแผนสำรองไว้เสมอ” อีกทั้งยังมีการ “แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าแบบวันต่อวัน” เพื่อ “ปรับเปลี่ยนทักษะให้สอดคล้องกับสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมาย” อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้การอบรมในแต่ละวันเกิดประสิทธิผล

จากการวิจัยพบว่า การใช้ทักษะการสื่อสารและกลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ และการป้องกันยาเสพติดดังกล่าวข้างต้นเป็นไปเพื่อต้องการปลูกฝังและมุ่งเน้นให้เยาวชนเกิด

จากการวิจัยพบว่า การใช้ทักษะการสื่อสารและกลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจด้านการป้องกันยาเสพติดดังกล่าวข้างต้นเป็นไปเพื่อต้องการปลูกฝังและมุ่งเน้นให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรม ตลอดจนได้เรียนรู้ สิ่งสมและเพิ่มพูนสิ่งใหม่ 9 ประการดังนี้

1. ความมีระเบียบวินัยในตัวเอง
2. สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง
3. มีจิตใจแห่งการเป็นผู้ให้
4. มีความรู้พื้นฐานความเป็นผู้นำ
5. มีความอดทน สามัคคี เสียสละ
6. ความสามารถในการดำรงอยู่ของคนหมู่มาก
7. มีจิตสำนึกที่ดี
8. ความภาคภูมิใจ
9. มีสมาธิ สติและปัญญา

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีประเด็นต่างๆ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายและผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ ตามลำดับ คือ ทักษะการสื่อสารด้านการป้องกันยาเสพติด และกลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจด้านการป้องกันยาเสพติดของผู้นำเยาวชนในการอบรม ดังนี้

1. ทักษะการสื่อสารในการอบรม

ในประเด็นทักษะการสื่อสารซึ่งมีทั้งแบบวัจนภาษาและแบบอวัจนภาษา ผู้นำเยาวชนชุดอบรมได้นำหลักการอบรมผู้นำมาประยุกต์ใช้กับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม โดยเปรียบเยาวชนเป็นเหมือนผู้นำใหม่ มุ่งเน้นหลักปฏิบัติต่างๆ ที่จะทำให้เยาวชนมีความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ ควบคู่ไปกับการสร้างวินัยและอุดมการณ์ของนักพัฒนาให้ติดตัวเยาวชนตลอดไป นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสื่อสารด้วยการบรรยายให้ความรู้และปลูกฝังทัศนคติเกี่ยวกับความรักชาติ รักแผ่นดิน และชี้ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด โดยมีผู้อบรมเป็นสื่อหลัก ในทักษะการสื่อสารดังกล่าวข้างต้น และใช้สื่อวีดิทัศน์และคอมพิวเตอร์ เป็นสื่อเสริมเพียงเล็กน้อยแต่จะพาไปให้เห็นปัญหาจริง ลงพื้นที่จริง เพื่อให้เยาวชนมองเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

การที่ผู้นำเยาวชนนำรูปแบบการอบรมผู้นำมาประยุกต์ใช้กับเยาวชนโรงเรียนนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ว่า ผู้นำเยาวชนเคยนำวิธีการในลักษณะดังกล่าวไปปรับใช้กับเยาวชนพื้นที่อื่นแล้ว โดยการประยุกต์วิธีการอบรมผู้นำมาน้อยต่างกันไป ซึ่งผลการอบรมต่างๆ

เหล่านั้น ผู้นำเยาวชนได้ให้ข้อมูลว่า ทุกโครงการอบรมประสบความสำเร็จในเกณฑ์ที่น่าพอใจ จึงคิดว่า การให้การอบรมผู้นำด้วยวิธีให้คิดเป็น ทำเป็น ลองกับสนามจริง จะทำให้เยาวชนสามารถกลับไปทำงานเครือข่ายในพื้นที่ของตนเองให้ได้ บริหารโครงการของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสื่อสารที่ผู้นำเยาวชนใช้ในการอบรมเยาวชนนั้น มีสื่อบุคคลคือตัวผู้นำเยาวชนเองเป็นช่องทางในการถ่ายทอดสารสู่เยาวชน ซึ่งการใช้สื่อบุคคลดังกล่าวได้รับการตอบสนองและทำให้เยาวชนมีปฏิกิริยาตอบกลับได้ทันทีเมื่อเกิดความไม่เข้าใจในวิธีการสอนหรือการอบรม และผู้ให้การอบรมเองก็สามารถสื่อสารกลับเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเยาวชนได้ทันทีเช่นเดียวกัน ในกรณีขณะทำการอบรมกิจกรรมแต่ละฐาน หรือการบรรยายหากเยาวชนประพุดติตัวออกนอกระเบียบ ผู้อบรมก็สามารถพูดจาสื่อสารกลับเพื่อควบคุมสถานการณ์ให้เยาวชนเข้าใจแล้วกลับสู่สภาพพร้อมอบรมทันที เช่นเดียวกัน จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงสอดคล้องกับที่ ปรมะ สตะเวทิน ได้ให้คำนิยามของการสื่อสารกลับไว้ว่า คือปฏิกิริยาของผู้รับสารที่แสดงตอบสนองต่อสารของผู้ส่งสาร ก่อให้เกิดประโยชน์ 2 ประการคือ

1. ทำให้ผู้ส่งสารทราบผลของการสื่อสารว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด ผู้รับสารตีความหมายที่ผู้ส่งสารตั้งใจหรือไม่
2. ควบคุมพฤติกรรมกรรมการสื่อสารในเวลาต่อมาของผู้ส่ง ผู้ส่งสารสามารถใช้การสื่อสารกลับเพื่อปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไขหรือคงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระและวิธีการในการสื่อสารของตน

จุดจูงใจในสารและการสร้างบรรยากาศในการอบรม

ในเรื่องทักษะการสื่อสาร ผู้นำเยาวชนชุดอบรมได้นำแนวคิดเรื่องการสร้างบรรยากาศในการอบรมและอาศัยแนวคิดเรื่องจุดจูงใจ มาใช้อย่างต่อเนื่องในหลายสถานการณ์ ซึ่งสามารถกระตุ้นอารมณ์ ตลอดจนโน้มน้าวใจเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมได้เป็นอย่างดี ดังต่อไปนี้

จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์

ทักษะการพูด เป็นการพูดในลักษณะที่สุภาพ ไพเราะ อ่อนนุ่ม ชี้แจง จริงจัง และมีการใช้คำพูดที่กินใจ ซึ่งเป็นลักษณะของการโน้มน้าวใจโดยใช้จุดจูงใจโดยอารมณ์ ซึ่งจะช่วยให้การโน้มน้าวใจประสบผลสำเร็จได้ทางหนึ่ง ดังที่ อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2537) อ้างไว้ว่าสารที่ใช้อารมณ์จะโน้มน้าวใจมากกว่าสารที่ไม่ได้ใช้อารมณ์ โดยผู้อบรมโน้มน้าวใจใช้อารมณ์ด้วยวิธีการที่สอดคล้องตามหลักการโน้มน้าวใจโดยใช้อารมณ์ดังต่อไปนี้

1. การใช้ภาษาที่เจืออารมณ์เพื่อบรรยายถึงสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด

2. การเชื่อมโยงความคิดที่เราเสนอใหม่กับความคิดเก่า ความคิดเก่าบางอย่างเป็นที่ชื่นชอบ ความคิดเก่าบางอย่างเป็นที่รังเกียจเด็ดขันธ์ ถ้าผู้ส่งสารสามารถเชื่อมโยงความคิดใหม่นี้ได้กับความคิดเก่า ก็อาจจะจูงใจทางอารมณ์ให้ผู้รับสารคล้อยตามได้

3. การเชื่อมโยงความคิดที่เสนอเข้ากับอวัจนสารที่สามารถเร้าอารมณ์ได้

4. การทำให้วัจนสารและอวัจนสารสอดคล้องกันโดยผู้ส่งสาร กรณีนี้เป็นพิเศษสำหรับการพูด ถ้าผู้พูดพูดเรื่องที่ต้องใช้อารมณ์เข้าเจือปน ผู้พูดต้องมีกิริยาท่าทางน่าเลื่อมใสประกอบด้วย ผู้ฟังจึงจะคล้อยตาม

วิธีการที่ผู้นำเยาวชนนำหลักการจูงใจโดยใช้อารมณ์มาใช้ดังกล่าวข้างต้นนั้น กล่าวได้ว่าเป็นทักษะของผู้ส่งสาร ในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำเยาวชนให้เยาวชนได้รับรู้และเกิดความตระหนักในบทบาทและฐานะของผู้นำเยาวชนชุดอบรมที่เยาวชนต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วยตลอดระยะเวลาในการอบรม โดยลักษณะการสื่อสารที่ผู้นำเยาวชนใช้ในการอบรมนี้ ก่อให้เกิดการสื่อสารกลับในเชิงบวก ในช่วงแรกผู้รับสารอาจจะยังไม่มีความรู้สึกผูกพันมากนักลักษณะการสื่อสารกลับอาจจะยังเป็นในเชิงลบอยู่บ้างแต่เมื่อผ่านการอบรมหลายฐานมากขึ้นผู้รับสารสามารถมีการสื่อสารพัฒนาขึ้นเป็นเชิงบวกได้ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องที่ เดวิด เค เบอร์โล ได้ระบุไว้ว่า ปฏิกริยาของผู้รับสารที่มีต่อสารของผู้ส่งสารสามารถเกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะคือ

1. การสื่อสารกลับเชิงบวก (Positive Feedback) คือ การสื่อสารกลับที่ทำให้ผู้ส่งสารพอใจในผลของการสื่อสาร

2. การสื่อสารกลับเชิงลบ (Negative Feedback) คือ การสื่อสารกลับที่ทำให้ผู้ส่งสารไม่พอใจในผลของการสื่อสาร

ดังที่กล่าวข้างต้นแล้วว่าเยาวชนเกิดทัศนคติทางลบกับการอบรมในช่วงแรก สามารถสันนิษฐานได้ว่า การที่ผู้นำเยาวชนนำหลักการจูงใจโดยใช้ความกลัวเป็นลักษณะบังคับ มิได้ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมด้วยความเต็มใจแต่อย่างใด ผู้ให้การอบรมจะไม่สร้างภาพหรือใช้การจูงใจด้วยความกลัวเพราะจะขัดกับหลักจิตวิทยาของนักพัฒนา ในเรื่องนี้ตรงกับงานวิจัยเรื่องการสร้างความกล้าแทนความกลัวที่ ดาเกิง อภิชาติบุตร กล่าวไว้ว่า การสอนและการอบรมให้ผู้นำเยาวชนเกิดชอบรู้สึกชอบหรือรัก อยากที่จะทำงานที่เขาชอบ และสอนให้ผู้นำเยาวชนรู้สึกว่าเขามีความสามารถที่จะทำกรนั้นๆ ได้แล้ว แม้จะมีภัยอันตรายเพียงใดก็ยอมไม่ย่อท้อหรือหวาดกลัว ผู้นำเยาวชนจะทำการนั้นด้วยความเต็มใจ ต้องสอนหรืออบรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดความรัก เมื่อก่อให้เกิดความรักได้ ความเสียสละก็เกิดตามมา ความกล้าก็มาแทน ความกลัวก็หายไป

การให้รางวัล

ทักษะการให้รางวัล จากการวิจัยพบว่า ผู้นำเยาวชนชุดอบรมมีการให้รางวัลเยาวชน 3 วิธีการ คือ การพูดชม การพูดให้กำลังใจและการคลายความสงสัย ยามเมื่อสังเกตเห็นเยาวชนท้อแท้ ในระหว่างการอบรมด้วยคำพูด เช่น เก่งมาก ดีมาก เจ๋งมาก เยี่ยมไปเลย สุดยอด นายแน่มาก และการปรบมือชื่นชม จากการสังเกตพบว่า การพูดในลักษณะดังกล่าวทำให้เยาวชนมีพฤติกรรม การอบรมดีขึ้น สังเกตได้จากสีหน้าท่าทางที่แจ่มใส มีชีวิตชีวาขึ้น ตลอดจนเกิดความตั้งใจจริงจัง กับการอบรมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับที่ วิจิตร อวระกุล ไดกล่าวไว้ในเรื่องของบรรยากาศที่ วิทยากรอบรมจะต้องสร้างขึ้นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการถ่ายทอดความรู้ในการอบรมว่า วิทยากรสามารถสร้างบรรยากาศแห่งความสำเร็จ ได้โดยวิทยากรจะเลือกพูดถึงเรื่องผู้เข้าอบรม ประสบความสำเร็จ เพราะจะส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความมั่นใจตนเองมากขึ้น การใช้คำชมว่า ดี ดีมาก เยี่ยม ฯลฯ จะทำให้มีกำลังใจ และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการโน้มน้าวใจโดยใช้รางวัลเป็นจุดจูงใจ

การสร้างบรรยากาศและการชื่นชมกำกับ

ในทักษะการสั่งสอนที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมได้ใช้เพื่อสร้างความเข้าใจกับเยาวชนในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็วิธี การอบรมที่ถูกต้อง การปฏิบัติตนให้ถูกตามกาลเทศะเมื่ออยู่ภายใต้กฎระเบียบการอบรมโดยใช้วิธีการสื่อสารแบบพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการแต่มีหลักการ เพื่อให้เยาวชนรับทราบแนวทางการปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ซึ่งทักษะดังกล่าวสอดคล้องกับเทคนิคการสร้างบรรยากาศการอบรมที่เรียกว่า บรรยากาศของการชื่นชมกำกับ

ทักษะการสร้างความสัมพันธ์

ผู้นำเยาวชนชุดอบรมได้ใช้วิธีการในการเข้าไปพูดคุย เล่าเรื่อง ชักถาม หยอกล้อ ตลอดจน การเรียนรู้อาษาเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่นของเยาวชน เมื่อถึงช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย สนุกสนม และช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้นำเยาวชนกับเยาวชนให้แคบลง ซึ่งทักษะดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการสร้าง บรรยากาศที่มีความอบอุ่น ที่ วิจิตร อวระกุล กล่าวไว้ว่า การ ใช้คำพูดลีลา ท่าทาง นำเสียงที่เป็นกันเองกับผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งจะช่วยสร้างความรู้สึก ทัศนคติ ที่ดีต่อกันให้เกิดขึ้นได้ง่าย มีการแสดงความเป็นมิตร แสดงการยอมรับในตัวผู้เข้ารับการอบรม ตลอดจนแสดงว่าวิทยากรมีความพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เข้าอบรมมีความกล้าที่จะเข้ามาทักทาย พูดคุยอย่างเปิดเผยกับวิทยากร ซึ่งจะส่งผลถึงการเรียนรู้อื่นๆ ที่วิทยากรถ่ายทอดได้เป็นอย่างดี

นอกจากนั้น การสร้างบรรยากาศที่มีความอบอุ่นให้เกิดขึ้นระหว่างผู้นำเยาวชนกับเยาวชน ยังเป็นปัจจัยผลักดันให้ผู้นำเยาวชนสามารถเปลี่ยนแปลงแนวความคิด ทักษะคติของเยาวชนได้ง่ายขึ้น เนื่องจากเยาวชนเกิดความไว้วางใจและเริ่มรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันกับเขา ซึ่งสอดคล้องกับที่ เฮอริเบิร์ต ซี เคลแมน ได้แบ่งกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลไว้ 3 ประการ ในขั้นการเลียนแบบไว้ว่า การเลียนแบบเป็นผลมาจากการที่บุคคลต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือที่พึงพอใจระหว่างตนเองกับผู้อื่นโดยยินยอมเชื่อหรือปฏิบัติตามสิ่งเร้าที่กระตุ้นทัศนคติ

จุดจูงใจคือใช้อุดมการณ์เป็นแรงจูงใจ

จุดจูงใจอันหนึ่งที่ผู้อบรมใช้เพื่อกระตุ้นเยาวชนทุกวันและทุกครั้งเมื่อเยาวชนเกิดความท้อถอยหรือหลุดจากอุดมการณ์เดิมที่จะร่วมพัฒนาหรือสร้างงานขึ้น จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ โดยกล่าวเน้นย้ำให้สำนึกถึงความสำคัญและภาระหน้าที่ของผู้ที่ได้รับคัดเลือกจากโรงเรียนให้รับหน้าที่นี้ ทำไม่ถึงต้องทำ ทำไม่ต้องตั้งใจอบรม จริงจังที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น เพื่อพ่อแม่ คนรักเพื่อชาติ เพื่อโรงเรียน เพื่อแผ่นดิน ซึ่งคำพูดในลักษณะนี้จะช่วยให้เยาวชนเกิดแรงใจและความคิดที่จะตั้งใจกับการอบรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจูงใจที่ อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท ระบุไว้ว่า มีแรงจูงใจบางอย่างที่มนุษย์เรารู้เมื่อมีประสบการณ์ผ่านเข้ามาในชีวิต แรงจูงใจเหล่านี้ ได้แก่ ความรักชาติศาสนาและค่านิยมต่างๆ

ทักษะการใช้กิจกรรมละลายพฤติกรรม

ทักษะการใช้กิจกรรมละลายพฤติกรรมเยาวชน เป็นทักษะการสร้างความสัมพันธ์ของทุกคนทั้งผู้ให้การอบรมและผู้รับการอบรมมีความสนิทสนม รักใคร่ ประองตอง เพื่อเป็นหลักในการสร้างความเป็นพวกพ้องที่จะทำการเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกัน จนสามารถพูดคุย และเตือนกันเองได้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ต้องใช้การบังคับหรือดูด่ากัน เพียงแค่มองตากันก็จะเข้าใจ ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ที่จะควบคุมและบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง บรรยากาศการควบคุม (Control) ที่วิจิตร อวาระกุล กล่าวไว้ว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้น้อยถ้าปล่อยให้มีโอกาสเกินขอบเขต ไม่มีการควบคุม วิทยากรต้องควบคุมให้เกิดระเบียบวินัย ต้องมีการชี้แจงว่าทำไมต้องทำสิ่งนี้แต่ไม่ทำสิ่งนี้ บรรยากาศของการควบคุมนี้จะทำได้โดยการพูด ให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องทำ และทุกคนมีความสำคัญและได้รับการปฏิบัติตาม อย่างเท่าเทียมกันทุกคน ทุกคนจะให้ความสนใจและระมัดระวังอยู่ภายใต้การควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการที่คล้ายคลึงกับการอบรมเพื่อบำบัดฟื้นฟูเยาวชนที่ติดยาเสพติดในโครงการอื่นๆ ซึ่งเป็น Soft Strategy เช่น โครงการพัฒนาคุณธรรมและ

คุณภาพชีวิตของพระอาจารย์วีระพันธ์ รกขิตส์โล ซึ่ง ภรินทร์ ทองดีม ได้ทำการศึกษาโครงการดังกล่าวในประเด็นเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร ระบุว่า ทักษะของพระอาจารย์จะใช้วิธีการประนีประนอมละมุนละม่อม ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนนักศึกษา ซึ่งต้องใช้วิธีการลักษณะค่อยเป็นค่อยไป มีเหตุผล เพราะเยาวชนกลุ่มดังกล่าวมักจะมี การคิดก่อกระทำการใดๆ ทั้งสิ้นเสมอ กล่าวคือ มีการใช้ความคิดค่อนข้างมาก จำเป็นต้องใช้กลอุบายที่แยบยล จะไม่ใช้วิธีการอบรมในลักษณะการใช้ Hard Strategy ซึ่งได้มีการพิสูจน์ด้วยวิธีการทาง การอบรมเยาวชนมาแล้ว จากการนำไปอบรมเยาวชนที่ก่อความไม่สงบในอำเภอทะเลาะวิวาท ระหว่างสถาบัน ซึ่งได้ผลเป็นอย่างดีเนื่องจากนักศึกษาในกลุ่มดังกล่าว มีลักษณะของการขาด ความคิดในการใช้เหตุผลในการทำกิจกรรมใดๆ ชอบใช้กำลังตัดสินปัญหา ดังนั้นวิธีการอบรมแบบ ผู้นำจึงไม่เหมาะสมกับเยาวชนกลุ่มดังกล่าว

การสาธิต

การสาธิตประกอบการบรรยาย หรือการสั่งให้ปฏิบัติเป็นรูปแบบการใช้อักษรภาษาหลักที่ ผู้อบรมใช้ การแสดงท่าทางต่างๆ ให้เยาวชนดู ทำด้วยความละเอียด ทุกขั้นตอนด้วยความเชี่ยวชาญ การอธิบายที่สั้นกระชับ และเปิดโอกาสให้เยาวชนซักถามเมื่อไม่เข้าใจ หลังจากนั้นเยาวชน ปฏิบัติตามและเรียนรู้ด้วยตนเองมีการสาธิตประกอบ(Lecture and Method Demonstration) ที่ผู้นำเยาวชนใช้นั้นเป็นไปตามผลการวิจัยที่ ชูชัย สมิทธิโกธ(2540) กล่าวไว้ว่า การบรรยายหรือการ สอนคือการบรรยายสาระความรู้ต่างๆ โดยวิทยากร เป็นการสื่อสารจากวิทยากรสู่ผู้เข้าอบรม วิทยากรเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดในการอบรม วิทยากรเป็นผู้เตรียมเนื้อหาสำหรับการบรรยาย รวมถึงการใช้สื่อประกอบ ในการบรรยายที่ดีวิทยากรจะต้องกล่าวถึงประเด็นต่างๆ ได้อย่างชัดเจน โดยมีการเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมกับภูมิหลังของผู้เข้ารับการอบรม พร้อมทั้งมีการยกตัวอย่าง ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจอย่างรวดเร็ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ใหม่ๆ ไปสู่กลุ่มคน จำนวนมากอย่างรวดเร็วและอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. วิทยากรเป็นผู้มีชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือ และความเชี่ยวชาญ
2. มีการเตรียมแผนการบรรยายเป็นอย่างดี
3. การบรรยายกระชับ ตรงจุด และชัดเจน

สำหรับการสาธิตวิธี (Method Demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นถึงการ ปฏิบัติจริงของการอบรม และเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทดลองปฏิบัติตามและซักถาม ปัญหา โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความเข้าใจและเห็นการปฏิบัติจริง และอยู่ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า วิทยากรจะต้องมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่สาธิต และผู้เข้ารับการอบรมมี จำนวนไม่มากเกินไป

การใช้วจนภาษา

ในการสื่อสารนั้น ผู้ส่งสารจะไม่ประสบความสำเร็จถ้าผู้รับสารไม่มีความพร้อม ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ผู้นำเยาวชนได้ใช้หลักการกระตุ้น เตือน ความพร้อมโดยการใช้วจนภาษาและอวจนภาษา ซึ่งวจนภาษาที่ใช้เป็นคำเรียกเพื่อกระตุ้นแบบถามตอบ เช่นเยาวชนคุณคือใคร มาที่นี่เพื่ออะไร เพื่อย้ำให้เยาวชนตระหนักถึงเป้าหมายในการอบรมอยู่ตลอดเวลา ในส่วนของอวจนภาษาใช้สัญญาณการปรบมือเป็นรหัสบ้าง ใช้เพลงในการกระตุ้นเตือนเยาวชนซึ่งเป็นการส่งสัญญาณและจังหวะตามแต่สถานการณ์เช่นลมเพลงพัดเวลาที่ต้องการสั่งให้เปลี่ยนฐานกิจกรรม เป็นต้น และมีการใช้สัญญาณมือในการสื่อสารเป็นครั้งคราว ซึ่งเป็นหลักการกระตุ้นความพร้อมนี้ สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเรื่องกระบวนการสื่อสารเป็นครั้งคราว ซึ่งเป็นหลักการกระตุ้นความพร้อมที่สอดคล้องกับแนวคิดและการสื่อสารของมุลเลย์ (Mouley G.J.X.) ที่ว่า ความพร้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้จะช่วยให้มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้แตกต่างกัน บุคคลที่มีความพร้อมมากก็อาจเรียนรู้ได้ดี

การใช้กระบวนการกลุ่ม

เมื่อผู้นำเยาวชน ได้นำทักษะการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ มาปฏิสัมพันธ์กับเยาวชน พบว่าการสื่อสารของผู้นำเยาวชน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมการอบรมต่างๆ ในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งกิจกรรมในตารางการอบรมเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการอบรม ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มนั้น จะส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งระบบคิด และพฤติกรรม ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองรวมไปถึงคนรอบข้าง ได้รู้ข้อดีและข้อเสียเพื่อการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น พลังกลุ่มจะเป็นสิ่งผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี ทำให้เกิดความเข้าใจต่อกัน แสดงสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน รวมไปถึงเยาวชนจะให้ความร่วมมือและจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาบุคคล โดยวินิจ ภาตุขำและคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522) ได้ระบุว่า “การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อความเข้าใจตนเอง การอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในกลุ่มจะมีส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตนเองที่ดีขึ้น ทั้งยังเกิดความเข้าใจคนอื่น รู้จักซึ่งกันและกัน ตลอดจนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะมนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการที่กล่าวว่า “กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาบุคคลได้ เพราะว่าการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมต่างๆ บุคคลจะได้ประสบการณ์โดยตรง ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มจะทำให้บุคคลซาบซึ้งประทับใจมากกว่าการสอนบุคคลให้มีการพัฒนาตนเองโดยการชี้วาจาเพียงอย่างเดียว”

การใช้กระบวนการกลุ่มหรืออิทธิพลของกลุ่มนั้น ได้ถูกนำมาใช้เป็นกลไกหลักอีกอันหนึ่ง เพื่อเสริมสร้างเยาวชนให้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมคนหมู่มาก ซึ่งจะเป็นการส่งผลให้เกิดผลใน

เรื่องความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในระหว่างกลุ่มเยาวชนเอง โดยผู้นำเยาวชนได้นำจุดเด่นด้านอุปนิสัยของเยาวชนในเรื่อง ความรักพวกพ้อง มาเป็นปัจจัยผลักดันให้บรรลุผลข้างต้น จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับที่สมหมาย กาญจนานภา (2531) ได้ระบุในงานศึกษาวิจัยถึงอุปนิสัยของเด็กและเยาวชนในโรงเรียนพบว่า เป็นผู้ที่หวาดระแวงบุคคลอื่นที่มีชื่อกลุ่มของตน มีความรักพวกพ้องสูง มักเห็นคล้อยตามเพื่อนในกลุ่มของตน เสี่ยงอันตรายและยอมถูกลงโทษหรือถูกทำร้ายแทนเพื่อนที่รักในกลุ่มได้

กิจกรรมหลายๆกิจกรรมในการอบรม เช่น กีฬาสัมพันธ์ นันทนาการ (ร้องเพลง เล่นเกม เข้าฐาน) ล้วนเป็นกิจกรรมที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจัดขึ้นเพื่อสร้างความสนใจของเยาวชนให้มีความหลากหลายรู้จักที่จะเรียนรู้ และรู้จักกิจกรรมที่สามารถทำในยามว่างได้ โดยที่เขาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เขาสนใจ เช่นการดนตรี กีฬาวาดภาพ ตอรูป เป็นต้น"

การสร้างควมใกล้ชิด

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ถือเป็นกิจกรรมพิเศษกิจกรรมหนึ่งของโครงการอบรมนี้คือ "กิจกรรมเปิดใจคุยกัน" ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้นำเยาวชนได้นำแนวทางของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในรูปแบบของทางทหารมาประยุกต์เป็นกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นการจับเข้าคุยกันทำให้ผู้อบรมกับเยาวชนมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแก่กันและกันได้เป็นอย่างดี อีกทั้งกิจกรรมนี้ยังช่วยในการสร้างความสัมพันธ์และลดช่องว่างระหว่างผู้อบรมกับเยาวชนได้มาก ซึ่งส่งผลให้ผู้นำเยาวชนและเยาวชนยอมรับฟังคำสอน ข้อแนะนำ ข้อเสนอนั้นๆ ข้อคิดของซึ่งกันและกันมากขึ้นด้วย จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงสอดคล้องกับที่ลาซาร์สเฟลด์ และ เมนเซล (Lazarsfeld and Menzel, 1968) ได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของสื่อบุคคลไว้ว่า การพูดคุยกันเองเป็นส่วนตัว ทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความเป็นกันเอง และทำให้ผู้ฟังยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้พูดได้ง่ายขึ้น เพราะ

1. การสื่อสารแบบเห็นหน้ากัน ทำให้ผู้พูดสามารถดัดแปลงเรื่องราวต่างๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟังได้อย่างเหมาะสม
2. การสื่อสารแบบนี้ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการตนเองได้รับรางวัลทั้งนี้มีส่วนร่วมในเรื่องที่สามารถแสดงความคิดเห็นกับผู้พูดได้

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้กิจกรรมจับเปิดใจคุยกันประสบความสำเร็จในแง่ของการยอมให้ข่าวสารข้อมูลในระดับลึกของเยาวชนต่อผู้อบรม เนื่องจากบรรยากาศในกิจกรรมดังกล่าวมีลักษณะความเป็นกันเอง มีการหยอกล้อ พูดแซวระหว่างผู้อบรมกับเยาวชน ไม่มีพิธีรีตอง ตลอดจนมีความเท่าเทียมและมีการสร้างการรับรู้ให้เยาวชนว่า ทุกคนในกลุ่มพร้อมที่จะช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับที่ วินิจ เกตุขำ(2522) ได้กล่าวไว้ว่า

มีการช่วยเหลือกัน ทุกคนรู้สึกอบอุ่น อีกทั้งยัง สอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่มที่ทัศนฯ แคมป์ (2521) ระบุไว้ว่า

1. กิจกรรมนั้นต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม
2. กิจกรรมนั้นทำให้มีการรวมกันได้ดีมั่นคงแน่นแฟ้น
3. กิจกรรมนั้นต้องช่วยลดความเครียด มีเรื่องให้ขำ มีการหัวเราะบ้างในบางช่วง
4. กิจกรรมนั้นต้องสร้างความเข้าใจ เห็นใจกัน มิใช่ก่อความแตกร้าง
5. กิจกรรมนั้นต้องให้ข้อคิด มีการประเมินผล มีการวิเคราะห์
6. กิจกรรมนั้นเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น มีการซักถาม อภิปรายกัน
7. กิจกรรมนั้นมีส่วนให้ความรู้ มีการย้าให้สมาชิกเข้าใจเนื้อหาที่ซ่อนอยู่
8. กิจกรรมช่วยชี้แนะแนวทางให้สมาชิกรู้จักตนเอง กล่าวที่จะยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง
9. กิจกรรมนั้นช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคนอื่นๆ ได้ดีขึ้นแม้จะไม่ใช่ทุกแง่มุม ก็ช่วยให้รู้จักคนอื่นมากขึ้น
10. กิจกรรมนั้นทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

2. กระบวนการสื่อสารที่ใช้ในการอบรม

การอบรมเป็นกระบวนการถ่ายทอดสารจากผู้ส่งสารคือผู้นำเยาวชนชุดอบรมไปยังผู้รับสารคือเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม โดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น การบรรยาย วิดีโอ สื่อกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับที่ ปรมะ สตะเวทิน (2533) ได้ให้ความหมายของการสื่อสาร (Communication) ว่า หมายถึงกระบวนการถ่ายทอดสาร (Message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อ (Channel) และมีวัตถุประสงค์ในการอบรม คือต้องการโน้มน้าวใจให้ผู้เข้าอบรมได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทัศนคติ และการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งสอดคล้องกับที่ เบนทิงเฮาส์ (Erwin P. Bettinghaus, 1980) ได้สรุปการโน้มน้าวใจว่า เป็นรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลคนเดียวต้องการที่จะตอบสนองเฉพาะจากบุคคลคนเดียวหรือมากกว่า และมีความตั้งใจที่จะได้รับการตอบสนองผ่านการสื่อสาร ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสองคนหรือมากกว่าเห็นด้วยกับการให้ความร่วมมือในการสื่อสารที่พยายามจะเข้าถึงการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจและการกระทำ การโน้มน้าวใจเป็นเครื่องมือหลักในการแก้ปัญหาสังคมที่หลากหลาย และยังเชื่อมโยงกับไซมอนต์ (Simons) ที่สรุปความหมายของการโน้มน้าวใจว่า หมายถึงการสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้ผู้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นโดยการเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติ

ไซมอนด์ (Simons) ที่สรุปความหมายของการโน้มน้าวใจว่า หมายถึงการสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้ผู้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นโดยการเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติ

การสื่อสารแบบสองทาง

ลักษณะการสื่อสารสู่เยาวชนของผู้นำเยาวชนมี 2 รูปแบบ คือ การสื่อสารแบบทางเดียว (One Way Communication) และการสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) โดยจะนำไปใช้แตกต่างกันตามประเภท และลักษณะรูปแบบกิจกรรมการอบรม ในการอบรมเยาวชนนี้ จะใช้ลักษณะการสื่อสารแบบสองทางมากในช่วงการบรรยาย การถามตอบ และการอบรมฐานกิจกรรมประกอบการบรรยาย เนื่องจากการสื่อสารในลักษณะนี้เปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถสื่อสาร ซึ่งนับๆ ได้ว่าเป็นวิธีการสื่อสารที่ได้ผลดีสำหรับการอบรม ดังจะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นทิศทางการสื่อสารในกลุ่ม ซึ่งได้มีการทดลองเกี่ยวกับทิศทางในการสื่อสารพบว่า " การสื่อสารแบบสองทาง อาจจะช้ากว่าการสื่อสารแบบทางเดียว แต่มีความถูกต้องมากกว่า การสื่อสารในกลุ่มจะใช้การสื่อสารแบบสองทาง เนื่องจากมีประสิทธิภาพมากกว่าการสื่อสารแบบทางเดียว ทั้งนี้เพราะการสื่อสารแบบสองทางนั้น ส่งผลให้ผู้สื่อสารสามารถรับรู้ปฏิกิริยาย้อนกลับ (Feedback) ของผู้รับสารทันที"

การสื่อสารแบบทางเดียว

ในการถ่ายทอดความรู้หรือการอบรมของผู้นำเยาวชนนั้น ในบางสถานการณ์มีการใช้หลักการการสื่อสารทางเดียว (One Way Communication) คือไม่เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมสัมพันธ์ ทางผู้นำเยาวชนจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารโดยการสั่งให้ปฏิบัติตาม และให้เยาวชนเป็นผู้รับสาร โดยการรับรู้ เชื่อฟัง คิดและปฏิบัติตามเท่านั้น ซึ่งหากจำแนกรูปแบบการสื่อสารลักษณะดังกล่าวตามเกณฑ์ของทิศทางการสื่อสารแล้ว จะเห็นว่าผู้นำเยาวชนใช้วิธีการสื่อสารทางเดียวแบบบนลงล่าง (Downward Communication) กับเยาวชนซึ่ง ผัน แสงสิงแก้ว ระบุว่า "รูปแบบการสื่อสารจากบนลงล่างมักจะออกมาในรูปแบบของคำสั่งด้วยวาจา หรือคำสั่งด้วยลายลักษณ์อักษร การสื่อสารในลักษณะนี้ทำให้ตัวสารมีน้ำหนัก มีความน่าเชื่อถือ" ซึ่งวิธีการสื่อสารที่มีลักษณะความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ดังการสื่อสารทางเดียวแบบบนลงล่างนี้มีข้อดีในแง่ที่ว่า ทำให้การถ่ายทอดข่าวสารจากผู้อบรมไปยังเยาวชนทำได้ง่าย และรวดเร็ว เพราะผู้อบรมไม่ต้องรอหรือเว้นช่วงจังหวะในการรอรับสารหรือปฏิกิริยาตอบกลับจากเยาวชน ทำให้การอบรมปฏิบัติในแต่ละฐานกิจกรรมเป็นไปตามแผน และตามตารางที่กำหนดไว้

แต่การสื่อสารทางเดียวแบบบนลงล่าง ที่ผู้นำเขาวชนนำมาใช้นี้ ก็มีข้อเสียตรงที่เป็น การสื่อสารไปยังอีกฝ่ายหนึ่งแล้วไม่มีการโต้กลับมา ซึ่งจะทำให้เกิดโอกาสในการผิดพลาดทางการ สื่อสารและทำกิจกรรมได้ง่ายมาก ซึ่งส่งผลให้กลุ่มและตัวบุคคลไม่มีประสิทธิภาพด้วย เพราะเมื่อ เขาวชนมีสถานะเพียงผู้รับฟัง เมื่อไม่เข้าใจระหว่างอบรมก็ไม่มีโอกาสได้ซักถาม ทำให้เขาวชน ปฏิบัติผิดซ้ำซาก ถึงแม้ผู้อบรมจะเข้ามาสอนมาแก้ไขแต่เขาวชนก็ไม่สามารถจดจำความรู้นั้นได้ เท่าที่ควร เพราะสิ่งที่ผู้อบรมสอนหรือแก้ไขให้กับสิ่งที่เขาวชนขงใจ สงสัยนั้นไม่ใช่สิ่งที่ตรงกันไป ทั้งหมด ซึ่งเขาวชนไม่มีโอกาสชี้แจงให้ผู้อบรมทราบได้

การสื่อสารแบบเป็นทางการ

เมื่อจำแนกรูปแบบการสื่อสารตามลักษณะการใช้ พบว่า ผู้นำเขาวชนใช้การสื่อสารทั้ง ลักษณะแบบเป็นทางการ (Formal Communication) และไม่เป็นทางการ (Informal Communication) ควบคู่กันไปตามสถานการณ์ ในช่วงที่มีการอบรมแบบบรรยายโดยวิทยากรรับเชิญ ลักษณะการสื่อสารจะเป็นแบบแผนตามที่กำหนดไว้ แสดงให้เขาวชนเห็นถึงช่องว่างระหว่าง ผู้นำเขาวชนชุดอบรมในฐานะเป็นผู้ควบคุมกับสถานภาพความเป็นผู้อบรมของเขาวชนอย่างชัดเจน คือมีการพูดเล่นน้อยมาก ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารส่วนใหญ่ล้วนเป็นภาษาทางการ จากผล การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะการสื่อสารแบบเป็นทางการที่ยูพา สุภากุล (2540) ระบุไว้ว่า " การสื่อสารแบบเป็นทางการ เป็นการสื่อสารบุคคลซึ่งเกิดปฏิสัมพันธ์ในโครงสร้างที่มีแบบ แผนกำหนดไว้อย่างแน่นอน (Pre-scripted Communication) สารจะถูกแบ่งออกไปตามลำดับชั้น หรือตามลักษณะหน้าที่ของภารกิจ โดยจะไหลผ่านสายใยความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ เป็นการสื่อสารที่คำนึงถึงบทบาทหน้าที่ และตำแหน่งระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารซึ่งเป็นการสื่อสารที่ มีการกำหนดระเบียบแบบแผนไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจจะเป็นการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น บันทึกรายงาน หรืออาจเป็นการสื่อสารที่ไม่มีลายลักษณ์อักษรก็ได้ เช่น การสั่งงานโดยการพูด กันทางวาจา" ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการข้างต้น มีข้อดีคือทำให้บรรยากาศของการอบรม เป็นระบบระเบียบสามารถควบคุมเขาวชนให้อยู่ในกฎเกณฑ์ได้ แต่ก็อาจมีข้อเสียคือทำให้เขาวชน รู้สึกว่า การอบรมเป็นเรื่องที่พวกเขากำลัง "ถูกสั่งให้ทำ" และ "ต้องทำตาม" ซึ่งทำให้เขาวชนเกิด ความรู้สึกต่อต้าน เพราะโดยบุคลิกลักษณะนิสัยของวัยรุ่นแล้ว ไม่ชอบการบังคับให้ทำอะไร ใด อย่างหนึ่ง รักในความเป็นส่วนตัวและมีความเป็นอิสระสูง (ผาสุก พุทธเมธ: 40-50) นอกจากนี้ด้วย วิทยุติและคุณวุฒิอาจจะเป็นช่องว่างที่ทำให้เกิดภาวะไม่กล้า กลัวที่จะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ปรึกษา พูดคุยในเรื่องต่างๆ กับผู้นำเขาวชนผู้อบรม ซึ่งเป็นอุปสรรคประการหนึ่งที่ทำให้เขาวชนไม่กล้าเปิดเผยข้อมูล หรือความในใจของเขาวชน ให้กับผู้อบรมรับรู้ ถึงแม้จะเกิดความรู้สึที่ดีขึ้นในระหว่าง การอบรมก็ตาม

การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ

การสื่อสารอีกลักษณะหนึ่งที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมใช้สื่อสารกับเยาวชน มีลักษณะแตกต่างจากการสื่อสารแบบเป็นทางการ โดยมีบรรยากาศเป็นกันเองมากกว่า ไม่มีการกำหนดแบบแผนของการสื่อสารไว้ ว่าห้ามพูดเล่น หยอกล้อ กับเยาวชน หรือต้องทำหน้าที่ ทำทางซึ่งซึ่ง ห้ามยิ้ม เป็นต้น แต่จะให้อิสระต่อผู้อบรมในการถ่ายทอดสารสู่เยาวชน ผ่านวัจนภาษาและอวัจนภาษาในรูปแบบใดๆก็ได้ขึ้นอยู่กับเอกลักษณ์และเทคนิคของแต่ละคน ซึ่งลักษณะการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการที่ยูพา สุภากุล (2540) ระบุว่า "เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นเอง และเกิดขึ้นจากการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นโดยไม่มีแบบแผนขององค์กร มีลักษณะการสื่อสารที่เป็นส่วนตัวมากกว่าทางตำแหน่งหน้าที่ ส่วนใหญ่ใช้คำพูด การสื่อสารแบบนี้จะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างอิสระในอัตราความถี่และความเข้มข้นของการสื่อสารต่างกัน"

ซึ่งวิธีการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการที่ผู้นำเยาวชนใช้ในการอบรมนี้ มีข้อดีคือเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนและผู้อบรมได้สร้างความสัมพันธ์ในลักษณะส่วนตัว เป็นกันเองมากขึ้น ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้เรียนรู้และรับทราบถึงความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนอุปนิสัยใจคอที่แท้จริงของแต่ละฝ่ายได้ชัดเจนขึ้นมาในระดับหนึ่ง แต่การสื่อสารลักษณะนี้มีข้อเสียตรงที่ ข่าวสารข้อมูลต่างๆ อาจผิดไปจากความเป็นจริงได้ง่าย ในกรณีที่เยาวชนรู้สึกสับสนในความเปลี่ยนแปลงในบุคลิกของผู้อบรม และยังไม่มั่นใจมากพอที่จะให้ข้อมูลเบื้องต้นได้ทั้งหมด ซึ่งอาจเป็นการปรุงแต่งเนื้อหาสารให้เกิดความไขว่เขวได้ ซึ่งสอดคล้องที่ ยูพา สุภากุล (2540) ระบุไว้ถึงลักษณะสำคัญของการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการไว้ว่า "ความรวดเร็วของการสื่อสารจะมีมาก แต่มีข้อเสียตรงที่ข่าวสารข้อมูลต่างๆ อาจจะผิดไปจากความจริงได้ง่าย"

การสื่อสารระหว่างบุคคล

ในกระบวนการอบรมเยาวชนโครงการค่ายผู้นำเยาวชนสำนักกรีฑาแผ่นดินทองโครงการที่ 1 พบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้นำเยาวชนชุดอบรมเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่ส่งผลให้การอบรมนี้เกิดประสิทธิผล ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเยาวชน เป็นสื่อบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ และจูงใจเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้นำเยาวชน ซึ่งผลดังกล่าวมีความสอดคล้องในประเด็นเกี่ยวกับลักษณะบุคคล โดย กนกรัตน์ สุขวัฒนา (2534) ระบุว่า "สื่อบุคคลเป็นสื่อที่มุ่งเน้นการสื่อสารแบบยุดลวิถี (Two-Ways Communication) จึงทำให้การสาระของการสื่อสารมีความชัดเจนมากกว่าสื่ออื่น ยิ่งผู้รับสารมีความเชื่อถือในตัวผู้ส่งสารจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ

ปริมาณการตอบกลับ (Feedback) ในขณะที่การสื่อสารเกิดขึ้นในระดับสูง” อีกทั้งผู้นำเยาวชนสามารถใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อจูงใจ โน้มน้าวใจให้เยาวชนปรับเปลี่ยนทัศนคติ ให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านการเลิกยาเสพติด การฟื้นฟู การร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนมีความรู้สึกที่ดีขึ้น ไม่ต่อต้านผู้อบรม และคนรอบข้าง จะเห็นได้ว่า ผลของการวิจัยดังกล่าว มีความสัมพันธ์ในประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อบุคคล โดยเสถียร เทยประดับ (2525) ได้ระบุว่า “สื่อบุคคลสามารถจูงใจบุคคลให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังรากลึกได้”และในฐานะที่เป็นสื่อบุคคล ผู้นำเยาวชนจึงมีอิทธิพลต่อการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ไปยังเยาวชนโดยผ่านกิจกรรมการอบรมรูปแบบต่างๆ

จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้นำเยาวชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ส่งผลให้เยาวชนมีความรู้สึกเป็นกันเอง เกิดความเชื่อถือ ความศรัทธา และสามารถโน้มน้าวใจให้มีพฤติกรรมตอบสนองที่ดีตามมา จะเห็นได้ว่าผลได้รับดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิด และทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล โดย ลาซาร์สเฟลด์ และ เมนเซล (Lazarsfeld and Menzel,1986) ระบุว่า “การสื่อสารระหว่างบุคคลทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเป็นกันเอง ทำให้ผู้ฟังยอมรับความคิดเห็นของผู้พูดๆได้ง่ายขึ้น จึงง่ายต่อการชักจูงใจ โน้มน้าวใจ ให้คล้อยตาม และผู้รับสารส่วนใหญ่มักจะเชื่อถือในการตัดสินใจ หรือความคิดเห็นของผู้ที่เขารู้จัก และนับถือมากกว่าบุคคลที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนการติดต่อสื่อสาร”

อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตการณ์ พบข้อจำกัดบางประการที่ยังผลให้ ผู้นำเยาวชนต้องปรับเปลี่ยน รวมทั้งปรับปรุงรูปแบบการสื่อสารของตนเองให้เหมาะสมกับเยาวชนด้วย เช่นในกรณีความแตกต่างเรื่องวัยของเยาวชน และสถานการณ์ต่างๆ ที่จะส่งผลต่อการสื่อสารในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นวิธีการกำหนดเทคนิคและรูปแบบการสื่อสารที่ผันแปรตามลักษณะความแตกต่างของผู้รับสาร ทั้งนี้แสดงให้เห็นความสอดคล้องกับแนวคิด และทฤษฎีดังกล่าวที่ ลาซาร์สเฟลด์ และเมนเซล (Lazarsfeld and Menzel,1986)ได้ระบุไว้ว่า “การสื่อสารแบบเห็นหน้ากันทำให้ผู้พูดสามารถดัดแปลงเรื่องราวต่างๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟังได้ และเปิดโอกาสให้ผู้ส่งสารสามารถปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่ใช้ในการสนทนาได้อย่างรวดเร็ว หากเนื้อหานั้นได้รับการปฏิเสธ”

การสื่อสารกลุ่มใหญ่และการสื่อสารกลุ่มย่อย

สำหรับการสื่อสารในกลุ่มใหญ่ (Large Group Communication) และกลุ่มย่อย (Small Group) ที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมนำมาใช้ในการอบรมนี้ มีแบบแผนการสื่อสารที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายที่ผู้นำเยาวชนเป็นศูนย์กลางอยู่ตลอดเวลา ทั้งในช่วงที่เป็นทางการ เช่น การประชุม นิเทศก์ การบรรยาย การอบรมปฏิบัติ และช่วงเวลาที่ไม่มีเป็นทางการ เช่น การนัดพบ การกิจกรรม

กลุ่มสัมพันธ์ การจับเข้าคุยเปิดใจกัน โดยในการสื่อสารกลุ่มใหญ่ คือ เยาวชนทั้งหมดรวมกัน ไม่ได้แยกออกเป็นบ้าน ผู้ที่เป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติงานคือประธานโครงการที่ทุกคนต้องเชื่อฟัง และควบคุมการสื่อสาร หากประธานชุดอบรมไม่อยู่ การควบคุมการสื่อสารในการอบรมจะเป็นหน้าที่ของรองประธานชุดอบรมแทน หากอยู่ในช่วงการบรรยาย ศูนย์กลางของการสื่อสารในการอบรมจะเปลี่ยนเป็นผู้บรรยายแทน การควบคุมการสื่อสารในการอบรม หมายถึง ไม่ว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ต้องบอกกล่าว ชี้แจง แจ้ง ใ้บุคคลนั้นๆ รับทราบเพื่ออนุญาต แต่เพียงผู้เดียว

ส่วนการสื่อสารในกลุ่มย่อย คือ เนื่องจากกลุ่มเยาวชนทั้งหมด มีจำนวนมาก ผู้นำเยาวชนจึงจัดสรรแบ่งเยาวชนออกเป็นกลุ่มย่อยเป็นบ้านๆ แบ่งออกในสัดส่วนที่เท่าๆกัน และให้มีผู้อบรมประจำในแต่ละบ้านเป็นศูนย์กลางของการสื่อสารและรับผิดชอบดูแลเยาวชนในบ้านของเยาวชนโดยเฉพาะ เพื่อสังเกต ใส่ใจ ดูแลเยาวชนได้อย่างทั่วถึงด้วย จากการผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับประเด็นการสื่อสารในกลุ่ม โดย ธิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2534) ระบุว่า "การสื่อสารอาจจะปราศจากประสิทธิภาพได้ ถ้ากลุ่มมีขนาดใหญ่เกินไป ทำให้สมาชิกจำนวนมากไม่สามารถสื่อสารกันแบบซึ่งหน้าได้ ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มจะบรรลุความสำเร็จได้นั้น สมาชิกจะต้องมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างทั่วถึงกัน"

จากผลการศึกษาดังกล่าว พิจารณาได้ว่า ในการสื่อสารกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อยเกือบทั้งหมดในโครงการอบรม มีแบบแผนการสื่อสารภายในกลุ่มแบบกลุ่มที่มีการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางแบบ WHEEL เนื่องจากมีความสอดคล้องกับที่ สุพิณ เกชาคุปต์ (2536: 105)กล่าวว่า แบบแผนการสื่อสารแบบ WHEEL ช่วยการสื่อสารเป็นไปในลักษณะที่มีบุคคลคนเดียวเป็นผู้รับสารจากสมาชิกกลุ่มคนใดคนหนึ่ง แล้วส่งข่าวไปยังสมาชิกคนอื่นๆ โดยบุคคลที่อยู่ตรงกลางกลุ่มเป็นผู้ที่มีอำนาจหรือศูนย์กลางอำนาจอย่างแท้จริง ยกเว้นการสื่อสารกลุ่มย่อยในกิจกรรมจับเข้าคุยกันที่มีข่ายการสื่อสารแบบกลุ่มที่มีการกระจายอำนาจแบบ Common ซึ่งเยาวชนทุกคนในกลุ่มสามารถติดต่อกับสมาชิกคนอื่นได้โดยตรงไม่ต้องขออนุญาตจากผู้อบรม ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุพิณ เกชาคุปต์ (2536:107) ระบุว่า Common เป็นข่ายการสื่อสารที่สมาชิกทุกคนสามารถติดต่อกับสมาชิกคนอื่นได้โดยตรงไม่ต้องผ่านสมาชิกคนอื่นๆทั้งในการรับข่าวสารและการส่งข่าวสาร ข่ายการสื่อสารแบบนี้มีทั้งผลดีและผลเสียเท่ากันในแง่ความพอใจและความสำเร็จของงาน

ข้อดีของข่ายการสื่อสารแบบรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางที่ผู้นำเยาวชนนำมาใช้ ช่วยให้กระบวนการอบรมเป็นไปตามแบบแผนที่วางไว้ และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้นำเยาวชนซึ่งใช้ข่ายการสื่อสารลักษณะดังกล่าวอยู่แล้ว ซึ่งสามารถควบคุมทุกสิ่งทุกอย่างให้ดำเนินการโดยปราศจากปัญหาการทำงานซ้ำซ้อน อีกทั้งสามารถจัดระเบียบกลุ่มเยาวชนได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย

ซึ่งตรงกับงานวิจัยของเบฟลาสและลีวิท (Bavelas and Leavit ,1951 อ้างในพะยอม วงศ์สารศรี, 2542:22) ได้พบว่า กลุ่มที่มีการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางจะมีการจัดระเบียบของกลุ่มที่มีการกระจายในด้านการแก้ปัญหาต่างๆ

ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร

จากการเข้าไปสังเกตการณ์พบว่า ผู้นำเยาวชนชุดอบรมเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะพูดและบรรยายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอบรมในระดับดี มีประสบการณ์ดี ส่วนใหญ่มีบุคลิกลักษณะที่น่าไว้วางใจ มีความจริงใจ จริงจัง มีความกระฉับกระเฉง ชิงขันในอุดมการณ์และตั้งใจทำงาน ทำอะไรด้วยความรวดเร็วคล่องแคล่วว่องไว กล้าหาญ ตรงไปตรงมา มีอำนาจและความยุติธรรมสูง ซึ่งความน่าเชื่อถือดังกล่าว มีความสอดคล้องกับที่เดวิด เค เบอร์โล (David K Berlo, 1960) ได้วิเคราะห์ปัจจัยความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร 3 ประการหลัก คือปัจจัยที่สร้างความอบอุ่นใจ (Safety Factors) ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติของผู้ส่งสาร (Qualification Factors) และปัจจัยด้านพลวัตของผู้ส่งสาร (Dynamism Factors) อีกทั้งยังสอดคล้องกับที่ แมคครอสกีร์, ลาร์สัน และแนปปี (McCroskey,Larson and Knap,1971) ได้ระบุข้างต้น มีความสอดคล้องกับที่ เจอร์รี่ เอ เฮนดริกซ์ (Jerry A Hendrix,1997) ได้สรุปงานวิจัยหลายชิ้นว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารควรมีลักษณะของความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ความเชี่ยวชาญ ความคล่องตัวกระตือรือร้นอยู่เสมอ และมีบุคลิกน่าดึงดูดใจ

หลักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)

นอกจากคุณลักษณะและคุณสมบัติของความน่าเชื่อถือดังกล่าวของผู้นำเยาวชนชุดอบรมแล้วปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้นำเยาวชน "เข้าไปอยู่ในใจ" ของเยาวชนได้ เนื่องจากมีการรับรู้ที่คล้ายคลึงกัน อยู่ในวัยเรียนและมีอุดมการณ์เดียวกัน เมื่อสื่อสารกับเยาวชนจึงทำให้เกิดการสื่อสารที่เข้าใจกันเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารข้อหนึ่งที่เจอร์รี่ เอ เฮนดริกซ์ (Jerry A Hendrix,1997) ระบุไว้ว่า การรับรู้ที่คล้ายคลึงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารจะทำให้มีความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้รับสารมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ เคลแมน และฮอฟแลนด์ (Kelman and Hovland,1953) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมฤทธิ์ผลของการสื่อสารสรุปได้ว่า ผู้รับสารจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อเมื่อผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือ ความละม้ายคล้ายคลึงกับผู้รับสาร ตลอดจนการที่ผู้ส่งสารมีอำนาจในการสั่งการ

หากพิจารณาในส่วนลึกของผู้อบรม ในฐานะที่เป็นวิทยากรในการอบรมโครงการนี้ พบว่าล้วนเป็นผู้ที่มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือสังคมและกำจัดยาเสพติดให้หมดไปจากสังคม มีความรับ

ผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสูง มีลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดี บุคลิกสง่าผ่าเผย เสียงดังฟังชัด ตลอดจนเป็นคนมีอารมณ์ขันอยู่ในที่ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวหากพิจารณาตามหลักคุณสมบัติของวิทยากรที่ดีที่ ชูชัย สมितिไกร (2540) ระบุไว้ 9 ประการนั้นพบว่า ผู้อบรมมีคุณสมบัติสอดคล้องอยู่ 5 ประการคือ

1. มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่นในการเรียนรู้ และมีลักษณะที่บุคคลอื่นที่อยาก จะขอความช่วยเหลือ อุปนิสัยรักการเรียนรู้ การสอน การศึกษา ค้นคว้าอยู่เสมอ ด้วยการอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ เสมอทุกวัน
2. มีความตระหนักในความรับผิดชอบต่อการอบรมและผู้ร่วมงานรวมทั้งผู้เข้ารับการ อบรม
3. มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมของกลุ่ม เข้าใจจิตวิทยาในการสอน
4. มีความกระตือรือร้น มีชีวิตจิตใจ มีอารมณ์ขันในบางสถานการณ์เพื่อผ่อนคลาย
5. มีบุคลิกภาพที่ดีและน้ำเสียงดี

การที่ผู้นำเยาวชนมีทัศนคติต่อเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมว่าเปรียบเสมือนพี่ น้อง เพื่อนๆ ทั่ว ไป ได้นั้น เนื่องจากอยู่ในวัยที่ใกล้เคียงกัน กอปรกับได้รับการปลูกฝังความคิดจากสถาบันการ ศึกษาให้ใกล้ชิดกันและไว้วางใจกันและความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันอยู่มีสูง ที่ต้องการจะทำ ประโยชน์เพื่อส่วนรวมให้แก่บ้านเกิด และพัฒนาน้องๆ ในท้องถิ่นให้เป็นบุคคลากรที่มีความ สามารถให้เกิดขึ้นในถิ่นที่อยู่ของตนเองด้วย

เนื้อหาสาร

เนื้อหาในการอบรมในช่วงบรรยายที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมนำเสนอสู่เยาวชนนั้น ส่วนใหญ่ เน้นเรื่องทักษะการสื่อสาร ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการเขียน การทำงานเพื่อการพัฒนาบุคคล และสังคม การป้องกันยาเสพติดในวัยเยาวชน สำนึกรักบ้านเกิด ในเรื่องดังกล่าวหากพิจารณาจะ เห็นว่า เป็นการปลูกฝังในเรื่อง “ไกลตัว” เยาวชนกลุ่มนี้มาเกินไป แม้ว่าโดยภูมิหลังของเยาวชน กลุ่มนี้ เป็นเด็กดี เป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าร่วมการอบรม แต่ดูเหมือนจะเป็นปัญหาอยู่ บางครั้ง รู้สึกเบื่อกายกับการอบรมและรู้สึกว่าเนื้อหาการอบรมนั้นไกลตัวพวกเขา ไม่เห็นภาพ ยังไม่สามารถ เข้าใจถึงภาระที่ตนเองก้าวเข้ามาเป็นตัวแทนในการอบรมนั้นทำเพื่ออะไรดังนั้นการที่จะสอนให้เกิด ความรู้สึกของการทำงานเพื่อส่วนรวม ความรู้สึกของการเป็นผู้ให้ ยังเป็นส่วนที่ต้องพัฒนา อีกทั้ง ด้วยระยะเวลาที่มีน้อยทำให้การอบรมจะต้องกระชับทำให้เยาวชนไม่สามารถซึมซับเนื้อหาได้ทั้งหมด ซึ่งถือว่ายังไม่บรรลุสัมฤทธิ์ผลทางการสื่อสารเกิดขึ้นในการอบรมนี้

ผู้รับสาร

เดิมนั้นก่อนที่จะเข้ามารับการอบรม เยาวชนยังมีความรู้สึก และทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องของภาระหน้าที่ในการเป็นผู้นำการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนของตน เพราะยังไม่เห็นความจำเป็นในการป้องกันยาเสพติด แต่เมื่อได้รับการอบรมระยะหนึ่ง จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมป้องกันยาเสพติดไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องด้วยปัจจัยหลายปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่ กระบวนการอบรม กิจกรรมในการอบรม การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันตลอด 24 ชั่วโมงทั้งกับเพื่อนและผู้อบรม มีการช่วยเหลือ มีการพึ่งพากันและกัน และสิ่งสำคัญคือ ทักษะการสื่อสารของผู้นำเยาวชน จะเป็นไปด้วยการชักจูงใจ โน้มน้าวใจ ใช้การหวานล่อม การนำเสนอความคิดและชี้แจงให้เห็นประโยชน์ต่างๆ ที่จะได้รับ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงมีความสอดคล้อง เชื่อมโยงกับแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติของแมคไกวร์ (Mcquire, 1968) ซึ่งได้ระบุว่า "สถานการณ์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้นั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากสารโน้มน้าวใจ การที่บุคคลได้รับสารที่มีการชี้แจง ข้อโต้แย้งของบุคคล และทำให้เห็นว่าบุคคลจะต้องยอมคล้อยตามสาร"

เมื่อเยาวชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินชีวิตภายใต้ระเบียบของการอบรม จึงส่งผลให้เยาวชนเกิดทัศนคติที่ดีขึ้นต่อการเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมเพื่อการป้องกันยาเสพติดมากขึ้น จากผลของการวิจัยพบว่า เยาวชนมีความรู้สึกมั่นใจในอุดมการณ์ที่สร้างเครือข่ายในการป้องกันยาเสพติดมากขึ้น และคิดว่าการสร้างเครือข่ายในการป้องกันยาเสพติดมีคุณค่า นอกนั้นเยาวชนยังจะพยายามปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎ ระเบียบของค่ายอบรม มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอบรมอย่างเต็มที่ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับแนวคิดและทัศนคติ โดยจุมพล รอดคำดี (2532) กล่าวว่า "การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสิ่งใดของมนุษย์นั้นมีการบวนการเปลี่ยนแปลง 3 ระดับคือการเปลี่ยนแปลงความรู้สึก ความคิด พฤติกรรม" อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ แคทซ์และสก๊อตแลนด์ (Katz and Scotland, 1955) ได้ระบุว่า "ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความคิด หรือความรู้ ความเข้าใจ ด้านอารมณ์ ความรู้สึก และด้านพฤติกรรมการแสดงออก"

ผลของการสื่อสาร

ผลที่ได้จากการอบรมพบว่า เยาวชนผู้ที่ได้รับการอบรม ได้มีความเข้าใจ และมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีระเบียบ มีความเป็นผู้นำสูงขึ้นสามัคคี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักคุณค่าตนเอง รวมทั้งมีความรู้เรื่องโทษภัยของยาเสพติดมากขึ้น ซึ่งจากการเข้าไปสังเกตการณ์ ได้เห็นพฤติกรรมการแสดงออกที่เปลี่ยนแปลงไปของเยาวชนหลายประการเช่น เยาวชนมีความรับผิดชอบในการทำงานมากขึ้น มีไหวพริบและสามารถขยายศักยภาพของตนเองได้มากขึ้นเป็นต้น จากการสอบถามจากเยาวชนเอง ได้คำตอบว่า เยาวชนรู้สึกว่างกายของตนและสภาพจิตใจ

ใจของตนเต็มที่ขึ้นเพื่อที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม มีความตื่นตัวและกระฉับกระเฉงมากขึ้น รักเพื่อน และรู้จักการเสียสละ รู้จักคิดมากขึ้น นอกจากนี้ เยาวชนหลายคนมีประชุมวางแผนโครงการของโรงเรียนในการริเริ่มทำกิจกรรมเพื่อการป้องกันยาเสพติด ซึ่งเป็นตัวอย่างของความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างชัดเจนอันหนึ่ง

ทั้งนี้ผลที่ได้รับแสดงให้เห็นว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่มีต่อการเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมเครือข่ายด้านการป้องกันยาเสพติดเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการเข้าอบรม ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่รู้สึกว่ายากพัฒนาตนเอง ยากทำกิจกรรมเพื่อการป้องกันยาเสพติดซึ่งเป็นปัญหา ส่งผลให้เกิดความสูญเสียต่อผู้อื่นและสังคมของเขา โดยก่อนที่จะเข้ารับการอบรมนี้ เยาวชนบางส่วนคิดเพียงแค่ว่าคนในบ้านไม่มีใครติดยาบ้าก็พอแล้ว เราทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุดก็พอแล้ว โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดและทัศนคติโดย ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) กล่าวว่า "ทัศนคติเชิงบวก เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึกหรืออารมณ์จากสภาพจิตใจได้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่นหรือเรื่องราวต่างๆ" และเชื่อมโยงแนวคิดของ แคทซ์และสกอตแลนด์ (Katz and Scotland, 1955) ได้ระบุว่า "เมื่อบุคคลมีความรู้สึกในด้านบวก พฤติกรรมที่แสดงออกจะไปในทางที่ดี"

เมื่อเยาวชนเริ่มมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการเสียสละตนเองเพื่อการทำกิจกรรมสร้างเครือข่ายในการป้องกันยาเสพติด ซึ่งจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ตั้งใจจะพัฒนาสังคม โรงเรียนของตนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและมุ่งมั่นที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในขอบเขต ไม่ประมาทกับยาเสพติด รู้จักคิด และมีวิธีการปรับเปลี่ยนการแก้ปัญหาอย่างมีสติมากขึ้น ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติโดยฟิชไบน์ (Fishbein, 1976) กล่าวว่า "ทัศนคติเป็นการโน้มน้าวที่เกิดจากการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในทางสนับสนุนหรือไม่สนับสนุน ทัศนคติที่เกิดขึ้นก่อนพฤติกรรมและเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมบุคคล" และการ์เดอร์ ลินเชย์ และเอลเลียทอาร์สัน (Gardner and Elliot Arson, 1969) ได้ระบุว่า "ทัศนคติเป็นพลังที่ทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมออกมา"

จากการสัมภาษณ์ผู้นำเยาวชนและเยาวชนถึงความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมพบว่า มีความเห็นตรงกันว่า ควรจะขยายเวลาการอบรมออกไปอีก โดยในส่วนของผู้นำเยาวชนมีความมั่นใจ 70-100 % ว่าระยะเวลา 2 วัน ที่เยาวชนจะเข้ารับการอบรมในโครงการกระบวนการอบรมจะสามารถสร้างผู้นำเยาวชนเครือข่ายได้ และมีความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมในการดำรงอยู่เพื่อสังคมมากขึ้น แต่สำหรับเยาวชนนั้น มีความคิดเห็นต่อการอบรมหลากหลาย เยาวชนบางคนมั่นใจ 100 % ว่าการอบรมครั้งนี้เพียงพอสำหรับตนเมื่อออกจากการอบรมจะสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิตของตนได้อย่างสิ้นเชิง และก็ยอมรับว่ากระบวนการอบรมนี้ได้ให้ความรู้ ข้อคิด แนวทางปฏิบัติ สร้างแรงบันดาลใจ พัฒนาทักษะความเป็นผู้นำเครือข่าย และ

เพิ่มความมั่นใจให้พวกเขามากขึ้นในการทำกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติด แต่หากเพิ่มระยะเวลาออกไปเป็นสัปดาห์หรือมากกว่านั้น เยาวชนจะมีความมั่นใจมากขึ้น

จากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับที่ซูซีย์ สมิทธิไกร (2540:147) ระบุถึงการกำหนดระยะเวลาทั้งหมดของการอบรมไว้ว่า "การอบรมที่ต้องการให้ผู้รับการอบรมมีการเปลี่ยนแปลงทักษะหรือทัศนคติและพฤติกรรมจะต้องใช้ระยะเวลามากกว่าการอบรมที่ต้องการเพียงให้เกิดความรู้ความเข้าใจ"

อุปสรรคและปัญหาในการเก็บข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลค่อนข้างมีความลำบากเนื่องจากเป็นช่วงปิดภาคเรียนผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ติดเรียนพิเศษต่างพื้นที่ บางคนไม่มีโทรศัพท์ติดตัวทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบทั้งหมด ผู้วิจัยต้องเดินทางไปด้วยตนเองในจังหวัดขอนแก่นและกาฬสินธุ์เพื่อทำการสัมภาษณ์ ซึ่งการเดินทางลำบาก ในส่วนของเยาวชนผู้นำชุดอบรมจะมีบางส่วนที่จบการศึกษาและกลับภูมิลำเนาเดิมไปบ้าง ติดทำงานบ้าง ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบ ผู้วิจัยทำการแก้ปัญหาโดยการขอความช่วยเหลือจากผู้เข้ารับการอบรมบางคนช่วยทำการสัมภาษณ์ต่อให้โดยมีการกำหนดหัวข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาที่ทำการวิจัย แล้วนำบทสัมภาษณ์นั้นมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลรวมถึงบรรยากาศและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น

2. ภาพถ่ายบรรยากาศของการอบรมหาได้ยากเพราะมีการนำภาพถ่ายกระจายให้แก่ผู้สนับสนุนโครงการแล้วบางส่วน ส่วนที่เหลืออยู่อาจจะมาสามารถบรรยายถึงบรรยากาศการอบรมได้ดีเท่าไร ส่วนภาพในบรรยากาศช่วงอื่นซึ่งเป็นงานโครงการขยายผลหลังจากที่เยาวชนได้เข้ารับการอบรมแล้ว ผู้วิจัยได้ขอสำเนาจากบันทึกการสรุปผลโครงการของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ซึ่งได้รับความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

3. ในการสัมภาษณ์สนทนากลุ่มผู้นำเยาวชนชุดอบรมและเยาวชนนั้นผู้วิจัยต้องใช้การอดทนอย่างสูง ในเงื่อนไขของการสร้างความสัมพันธ์ในระยะเวลาอันสั้นแต่ต้องลึกซึ้งเพื่อจะได้รู้สึกเป็นกันเองและสบายใจที่จะระบายความรู้สึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ผู้วิจัยจะต้องเดินทางไปทำการสังเกตการณ์ภาคสนามกับกลุ่มผู้นำเยาวชนชุดอบรมและเข้าร่วมกิจกรรมด้วยซึ่งเป็นการพยายามลดช่องว่างระหว่างวัยอีกด้วยเพราะผู้วิจัยสูงอายุกว่าน้องๆ เยาวชนเกือบ 10 ปี "สร้างความกลมกลืน" และความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ให้เกิดขึ้นในใจของผู้นำเยาวชนชุดอบรมและเยาวชนให้ได้มากที่สุดโดยเริ่มตั้งแต่การแต่งกายของผู้วิจัยที่ต้องมีลักษณะ "ธรรมดาดูแล้วไม่หวือหวา ง่ายๆ ดูเป็นวัยรุ่น" และดูแล้ว "พร้อมลุย" เป็นต้นทุน จากนั้นในเรื่องกิจกรรมการยาท ผู้วิจัยต้องมีบุคลิกภาพ 2 ลักษณะเมื่ออยู่ใน 2 สถานการณ์ คือสถานการณ์ที่อยู่กับผู้อบรมจะต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเกรงใจ เรียบร้อย ตามธรรมชาติไม่ละลาบละลั้วข้อมูล การพูด

คุยในระยะแรกๆ ยังไม่สามารถสอบถามถึงข้อมูลเชิงลึกได้ มักเป็นการพูดคุยเรื่องสัพเพเหระทั่วไป และแสดงตัวอย่างเปิดเผยเมื่อผู้นำเยาวชนชุดอบรมรู้สึกว่ามีผู้วิจัยไม่ได้ปกปิดหรือมานั่งสังเกตการณ์ในลักษณะจับผิด ปกปิดข้อมูลแต่อย่างใด โดยผู้วิจัยจะนั่งสังเกตการณ์และบันทึกการสังเกตการณ์อย่างเปิดเผย และบ่อยครั้งที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมมานั่งอ่านเนื้อหาที่ผู้วิจัยบันทึกเป็นบางครั้งคราว

นอกจากนั้น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำเยาวชนที่อบรม ผู้วิจัยยังให้การช่วยเหลือทุกอย่างเท่าที่ทำได้ ทั้งในเรื่องทุนการทำโครงการ การให้คำปรึกษาในด้านของทักษะการสื่อสารในการอบรมบางประเด็น การช่วยประสานงานกับชุมชนให้ผู้เข้าอบรมสามารถมีสนามปฏิบัติจริงในการออกทำงานกับชุมชนในพื้นที่นั้นๆ ด้วยพฤติกรรมและการกระทำดังกล่าวข้างต้นของผู้วิจัยทำให้ผู้วิจัยสามารถสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันให้เกิดขึ้นกับผู้นำเยาวชนชุดอบรมได้ในระดับน่าพอใจ จากที่มีเยาวชนเพียงไม่กี่คนที่มักจะเข้ามาคุยซักถามเรื่องราวต่างๆ ตลอดจนถามความคิดเห็นกับผู้วิจัยในช่วงแรกๆ ต่อมาก็เพิ่มจำนวนมากขึ้น สำหรับการสร้างความสัมพันธ์กับเยาวชนนั้น ทำได้ไม่่ง่ายนัก เนื่องจากความแตกต่างในเรื่องอายุที่ทำให้เข้าถึงได้ยาก ผู้วิจัยพยายามเข้าไปพูดคุยกับเยาวชนเล็กๆ น้อยๆ เช่นในช่วงเวลาพักกลางวัน หรือในช่วงทำกิจกรรมกลุ่มที่เป็นการเล่นเกม โดยเขาไปร่วมเล่นทำการแจกอุปกรณ์การเล่น หรือเข้าไปช่วยในการบอกกฎกติกาการเล่น หรือในช่วงนั้นหนากการ ร้องเพลง ผู้วิจัยก็นั่งข้างหลังร่วมปรบมือ ร้องเพลงไปกับเยาวชนด้วย ซึ่งนับว่าเป็นผลดีเพราะเยาวชนเห็นผู้วิจัยมีอารมณ์ร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยเยาวชนก็กล้าที่จะเข้ามาทักทายและพูดคุยกับผู้วิจัยมากขึ้น

ในการทำการสัมภาษณ์เยาวชนอย่างเป็นทางการนั้น การดึงเยาวชนเพื่อมาทำการสัมภาษณ์ก็ไม่มีภาระกระจายที่ดีพอกล่าวคือ เยาวชนที่มาสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีพื้นฐานที่เหมือนกัน อีกทั้งบางคนยังเป็นเพื่อนสนิทกัน ทำให้การแสดงความคิดเห็นไม่มีความหลากหลายเท่าที่ควร เยาวชนบางคนตอบเพียงว่า “เหมือนเพื่อนพูด” ในหลายๆ คำถาม ในส่วนของผู้วิจัยเองก็มีปัญหาที่ไม่มีโอกาสในการร่วมกิจกรรมกับเยาวชนมากพอที่เยาวชนรู้สึกคุ้นเคยและไว้วางใจได้บ้าง ทำให้การตอบคำถามหรือการแสดงความคิดเห็นของเยาวชนไม่ค่อยเต็มที่มากนัก อีกทั้งยังไม่มีการสร้างบรรยากาศที่ดีพอคือบรรยากาศที่มีความเป็นทางการมากเกินไปในช่วงเริ่มต้น

ผู้วิจัยจึงทำการแก้ปัญหาเหล่านั้นเมื่อครั้งทำการสัมภาษณ์เยาวชนในโครงการกลุ่มที่ 2 ซึ่งก็ได้ไปถึงสถานที่นัดไว้ตามเวลาและลงมือทำการสนทนาทันที โดยเริ่มทำการสัมภาษณ์ที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น สร้างความเป็นกันเองมากขึ้น เพื่อป้องกันการตอบคำถามตามกันจึงจะพยายามชี้ประเด็นอื่นที่น่าจะเป็นไปได้ให้ตอบสำหรับคนที่ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น และมีการตั้งคำถามรายบุคคลมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่แตกต่างกันมากขึ้น อีกทั้งก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เข้ามาสัมผัสผู้เยาวชนใกล้ชิดมากขึ้นและยังมีโอกาสพูดคุยและช่วยเหลือเยาวชนในเรื่อง

เล็กๆ น้อยๆ ทำให้บรรยากาศในการสัมภาษณ์ดีขึ้น สบายขึ้น 'ไม่เป็นทางการมากเกินไป' อีกทั้งเยาวชนกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำเยาวชนในตอนเริ่มต้นของการสื่อสารในกรอบรมไม่ควรที่จะสร้างภาพในลักษณะที่เรียบง่ายจนเกินไปทำให้เยาวชนเกิดความเกรง แต่ควรสร้างภาพให้เยาวชนเกิดทัศนคติทางบวกกับผู้นำเยาวชน คือทำให้เกิดความคิดที่ "อยากรัก อยากนับถือ" และประทับใจตั้งแต่เริ่มต้น เพราะผลจากการศึกษาพบว่า การสร้างภาพให้เยาวชนเกิดความรู้สึกเกรงหรือกลัวผู้นำเยาวชนไม่ได้ก่อให้เกิดความร่วมมือในการอบรมอย่างเต็มที่แต่อย่างใด
2. ในเรื่องเนื้อหาการอบรม ควรมีการเน้นปลูกฝังเยาวชนในเรื่องอุดมการณ์ในการพัฒนาสังคมแผ่นดิน ถิ่นที่เกิด และความตระหนักถึงหน้าที่ของผู้นำในการอุทิศตนเพื่อส่วนรวม ร่วมกับการปลูกฝังความรักครอบครัว ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เพราะเป็นเรื่องที่เยาวชนพบปะและเผชิญกับปัญหาเรื่องนี้ทุกขณะในการดำรงชีวิต เพื่อจะได้แนวทางให้เยาวชนเกิดความเข้าใจ ในการทำงานเพื่อสังคมและการพัฒนาสังคม สำหรับเยาวชนกลุ่มนี้
3. ในการอบรมในรุ่นต่อไป ควรปรับปรุงแบบแผนการสื่อสารในกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยในการอบรมเยาวชนเป็นการใช้แบบแผนการสื่อสารแบบกระจายอำนาจให้มากขึ้น ควรมีการแบ่งหน้าที่กันทำให้มากกว่านี้เพราะถ้าข้อมูลกิจกรรมทำทุกอย่างถูกเก็บแค่บุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจทำให้งานเสียได้ถ้าขาดบุคคลนั้นไป ให้มีการกระจายหน้าที่กันทำให้ครอบคลุมในทุกกิจกรรมการอบรม เพื่อการดูแลที่ทั่วถึง อีกทั้งการกระจายอำนาจเหมาะสมกับการอบรมครั้งนี้มากกว่าเพราะเยาวชนในช่วงวัยนี้ต้องการความเป็นอิสระทางความคิด ทางการกระทำสูง ไม่ชอบขึ้นอยู่กับใคร ไม่ชอบการบังคับ ดังนั้นในการใช้แบบแผนการสื่อสารแบบกระจายอำนาจจะช่วยให้เกิดการสื่อสารแบบเสมอภาค (Equillitarian Style) ที่ผู้สื่อสารมีความอิสระและมีความยืดหยุ่น บรรยากาศในการสื่อสารเต็มไปด้วยความเข้าใจกัน และคำนึงถึงผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดความเป็นมิตรและความอบอุ่น อาจนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในการอบรมมากขึ้นได้
4. จากผลการศึกษาพบว่า ทักษะการสื่อสารและจิตวิทยาการสื่อสารที่ผู้นำเยาวชนใช้อบรมเยาวชนนี้ สามารถสร้างความมีวินัย และก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะได้ชัดเจน แต่ในบางครั้งการอบรมจะต้องจับจุดให้ได้ว่าผู้เข้ารับการอบรมต้องการอะไร เยาวชนผู้นำชุดอบรมจะต้องเข้าใจและปรับสภาวะการณ์ให้ได้ว่าจะควบคุมดำเนินการอบรมด้วยกลยุทธ์ใด
5. ผู้นำเยาวชนชุดอบรม ซึ่งทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้อบรมและที่ปรึกษารับฟังปัญหาต่าง ๆ ของเยาวชนและอยู่ใกล้ชิดกับเยาวชนตลอดเวลา ซึ่งเป็นภารกิจที่ลำบากและเหนื่อยใจมากที่สุด นอกจากนั้นระยะเวลาของการอบรมในแต่ละรุ่นมีความต่อเนื่องกัน เป็นสาเหตุให้มีเวลาพักผ่อนน้อยและเกิด

ความเครียด อีกทั้งการประชุมวางแผนงานควรทำกันอย่างสม่ำเสมอมีการสรุปผลงานในแต่ละวัน และเตรียมงานสำหรับวันรุ่งขึ้นซึ่งจะทำให้การอบรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อมีการประชุมแล้ว ทุกคนจะรับทราบบทบาทหน้าที่ที่จะต้องทำและทุกคนจะรับผิดชอบในงานของตนเองรอบวัน และในกรณีที่มีการทำงานเครียดและอดนอน ควรหาทางออกโดยการสร้างทีมสำรองที่มีศักยภาพเท่าเทียมทีมอบรมปัจจุบัน เพื่อการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน และให้ผู้นำเยาวชนชุดอบรมได้รับการฟื้นฟูสภาพต่าง ๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไปด้วย

6. เพื่อให้การแก้ไขปัญหาครบวงจร ควรส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนโดยมีหน่วยงานระดับชาติ เป็นกลไกรองรับเยาวชนกลุ่มนี้ ทั้งหน่วยงานซึ่งอาจเป็นภาครัฐ องค์กรเอกชน ให้เยาวชนเป็นผู้คิดแผนโครงการ แล้วช่วยทำการส่งเสริมสนับสนุนเรื่องงบประมาณสนับสนุนให้โครงการขยายผลเครือข่ายผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติดเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยการสัมภาษณ์สนทนากลุ่มพูดคุยกับผู้ทำหน้าที่ในการ "เป็นวิทยากรอบรม" มากกว่าการที่จะสนทนากลุ่มไปในส่วนของ "เยาวชนผู้เข้ารับการอบรม" ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากฝ่ายเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมนำมาเพียงเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากผู้นำเยาวชนชุดอบรมเท่านั้น ซึ่งหากจะให้งานวิจัยขยายผลในระดับลึกอย่างแท้จริงแล้ว ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรจะมีการต่อยอดโดยการเพิ่มวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อให้ผลการวิจัยสมบูรณ์ขึ้น ควรศึกษาทัศนคติของผู้เข้ารับการอบรมว่า มีความรู้สึกกับวิธีการอบรมผู้นำเยาวชนอย่างไร คิดว่าวิธีการอบรมผู้นำเยาวชนมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างไร คิดเห็นว่าการอบรมผู้นำเยาวชนนี้ได้ประสิทธิผลตามที่ผู้นำเยาวชนตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด โดยใช้เครื่องมือคือการให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมทำแบบสอบถาม หรือแบบสัมภาษณ์ในกรณีที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ แต่ก็ไม่ใช่ทั้งวิธีการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมไป แต่จำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี และหาวิธีการในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มให้ได้บุคคลที่มีความหลากหลาย จะทำให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป หากต้องการศึกษาทักษะการสื่อสารในการอบรมผู้นำเยาวชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอื่นที่นอกเหนือจากผู้ส่งสารและผู้รับสาร กล่าวคือ ควรใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นเพื่อใช้ในการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับจากทั้งสองกลุ่มข้างต้น โดยกลุ่มเป้าหมายที่สาม อาจเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมนั้น ๆ หรือนักจิตวิทยา ที่มีโอกาสได้เข้าสังเกตการณ์หรือมีส่วนร่วมในการอบรมนั้น ๆ ด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นมุมมอง "จากคนภายนอก" ซึ่งจะทำให้เกิดการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับในแง่มุมมองที่กว้างขวางขึ้น